

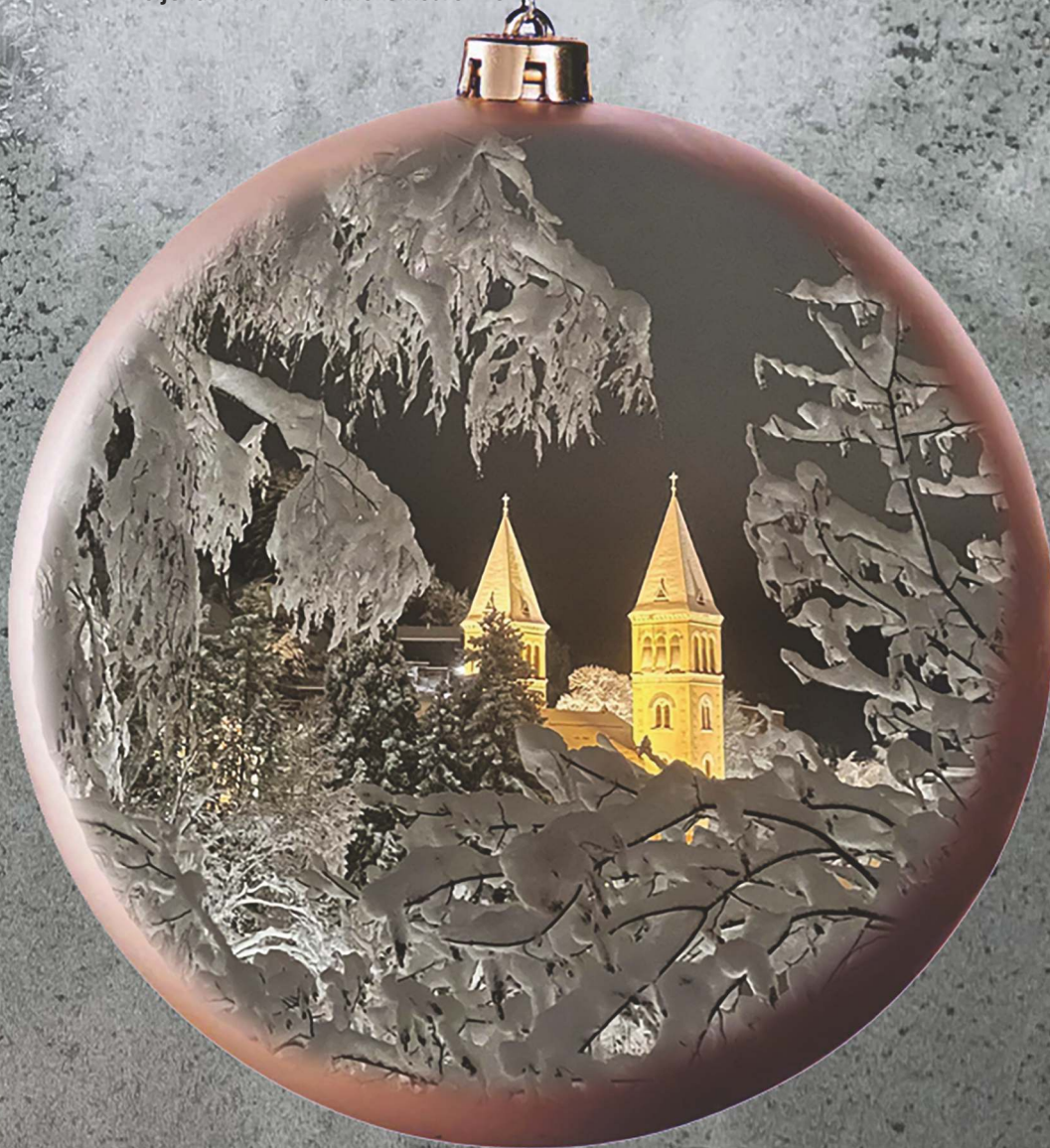
BOBOVAC

LIST VAREŠKIH HRVATA

GODINA XXXI. • BROJ 372 • PROSINAC 2025.

Cijena 2 KM • Za inozemstvo 2 €

Čestit Božić & sretna Nova!

Između dva broja

Na izmaku ove turbulentne 2025. svijet i dalje plovi nesigurnim vodama. To je tako zahvaljujući liderima svjetskih velesila koji se ponašaju slično jahačima apokalipse iz *Otkrivenja* Ivana evanđelista.

Ruski vođa **Vladimir Putin** na jednom je godišnjem skupu pod nazivom "Policentrični svijet" uz provokativan dodatak: "Upute za upotrebu", u listopadu ove godine iskoristio priliku da pošalje poruke koje su uzdrmale Zapad i otvorile novo poglavlje u raspravama o globalnom poretku. U svom uvodnom obraćanju naglasio je da ne namjerava nuditi gotove recepte ili savjete, već vlastito viđenje trenutne situacije u svijetu i uloge Rusije u njemu. Kazao je da čovječanstvo živi u dobu "brzih i kardinalnih promjena" te upozorio da nitko ne može predvidjeti budućnost, ali da države moraju biti spremne na sve scenarije. Po njemu, otvoren je neumitan proces kao "direktna posljedica propalog pokušaja Zapada da uspostavi globalnu hegemoniju. SAD i njihovi saveznici krajem 20. stoljeća dostigli su vrhunac moći, ali pokazalo se da nijedna sila ne može upravljati cijelim svijetom. Zapadne zemlje nisu odoljele iskušenju apsolutne moći i danas plaćaju cijenu tog samozadovoljstva", poručio je Putin. Međutim, podcrtao je, "svaka moć ima svoj limit i protiv svake sile uvijek se pojavljuje protuteža". Ponovio je da je Zapad decenijama poticao i naoružavao Ukrajinu, koristeći njen narod kao "potrošni materijal" u geopolitičkoj konfrontaciji s Moskvom. Na koncu je optužio zapadne vlade da lažu i vlastite građane te da su demokratske procedure u mnogim državama pretvorile u farsu.

Ne može se poreći da je američki vođa **Donald Trump** tijekom godine imao

ispada počevši od ideje prisvajanja Grenlanda do krajnje otvorenog puhanja u jedra ultradesničarima diljem Europe. U tome se također isticao njegov neobuzdani pobočnik, tehnološki mogul **Elon Musk**, dok se ta dva egocentrika nisu zavadila. Na kraju se nepredvidljivi Trump okrenuo svojoj "misiji završavanja ratova" i nanovo šokirao europske saveznike mirovnim prijedlogom kojim bi se uvelike nagradilo rusku invaziju. Moskva je to pozdravila, kao i ažuriranu američku Strategiju nacionalne sigurnosti u kojoj se naglašava se da je okončanje neprijateljstva s Rusijom neophodno "za stabilizaciju europskih ekonomija, sprječavanje nenamjerne eskalacije ili širenja rata" i shodno tome poziva na "stratešku stabilnost" SAD-a i Rusije.

A nasuprot tome, Strategija kritizira Europu, navodeći sumrak demokracije i slobode govora te poziva na korektivne mjere. Ukazuje na probleme poput migracijskih politika, cenzure i suzbijanja političke opozicije, pada nataliteta te gubitka nacionalnog identiteta i samopouzdanja. Europske vlade, stavljene u poziciju da budu dežurni krivac ne samo Kremlju nego i State Departmentu, odreda su osudile rečenu strategiju.

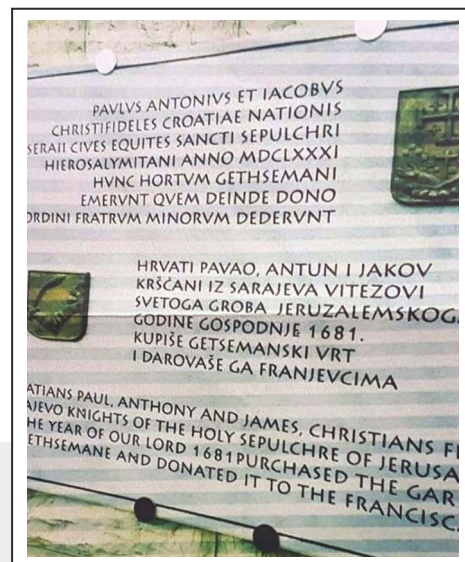
Uglavnom, takva gibanja, kojima treba pridodati i jačanje kineskog globalnog utjecaja, te vojne parade i demonstracije moći koje su održane tijekom godine, širom otvaraju vrata zabrinutosti na Starom kontinentu potičući uljuljkane demokracije na naoružavanje i uvođenje vojne obuke.

Godino vrela..., dobro kaže pjesma **Dine Merlina** koju je s njime u duetu *primaljetos* otpjevao **Halid Bešlić**. Postade to godina u kojoj Halid i ode. Osim po dobrim pjesmama i interpretaciji ostao je upamćen kao svuda dobrodošao i popularan na cijelom ex-yu prostoru. Jednom će reći jednom vareškom prijatelju u sitni sat nakon gala večeri u Banjoj Luci na kojoj je bilo i političara s viših razina da mu je

"draže kad odu jer dijele narod, a ne brinu se ni za svoj".

U ovoj godini ostat će zabilježen i odlazak vareškog načelnika **Zdravka Maroševića**. On je u svojoj branši uziman za primjer kao i Halid u svojoj. Savez logoraša BiH uputio je priopćenje povodom smrti načelnika Vareša ističući kako je njegova odluka da uvijek govori istinu, pa i onda kada je ona bila teret njemu samom, ono što ga je činilo izuzetnim čovjekom i rijetkom pojavom u današnjem društvu. Lokalno smo svjedoci da je bio jednako primljen i među Bošnjacima Stupnog Dola npr., i među Srbima kod proslave sv. Pantelejmona na Brgulama, ili da uzmemo za treći primjer pusto selo Kopijare gdje načelnik tijekom mise na groblju ne traži hlada od podnevne srpanjske žege, a mogao je jednostavno po pozivu doći samo na pečenje – kako to ostalih 99 posto ljudi iz svijeta politike zacijelo čini. Ovih dana kada su aktualne mise zornice sjetit će se neki da je i na njih dolazio, stojeći negdje ukraj crkve. Iako su to na koncu privatni detalji, oni govore o pojedincu više nego njegovi službeni govori i istupi.

Uvodniku ovog broja iznimno prilažemo nevezanu fotografiju spomen ploče iz Svete zemlje, poštujući želju našeg dugogodišnjeg podupiratelja **Krešimira Mlivončića** koji ju je poslao. **B**

IZ ŽUPNIH MATICA

VAREŠ Umrli: Anđelka Josipović rođ. Josipović (1943.), Janja Pendić rođ. Katičić (1937.), Jelka Terzić rođ. Šimundić (1941.), Milivoje Babić (1972.), Stjepan Prskalo (1952.), Josip Milošević (1944.).

VIJAKA Umrli: Janja Ilić rođ. Matić (1943.), Monika Kalfić rođ. Ružić (1940.), Zdravko Marošević (1956.).

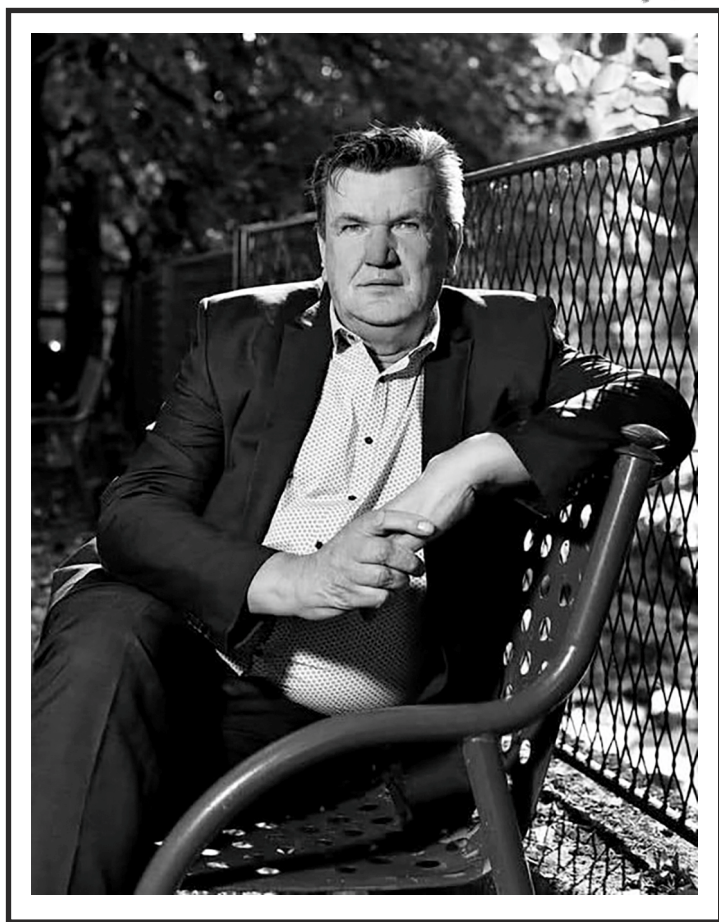
Izdavanje ovog broja potpomognuto je sredstvima Središnje uprave Hrvatskoga kulturnog društva "Napredak" i Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Naslovnica: **M. Marijanović**

POTPORA LISTU "BOBOVAC"

I. & I. Kalfić, D. Vijaka – 50 KM,
dr. Krešimir Mlivončić, Njemačka – 50 €.

Hvala lijepa!

Premинуo općinski načelnik Zdravko Marošević

Dana 4. prosinca 2025. u 70. godini života preminuo je Zdravko Marošević, vareški općinski načelnik u trećem mandatu. Rođen je 27. ožujka 1956. u Varešu. Osnovnu školu završio je u Vijaci, a zatim u Sarajevu srednju Elektrotehničku školu. Do rata 1990-ih radio je u privredi, od čega tri godine kao samostalni poduzetnik. U Domovinskom ratu je bio časnik Hrvatskog vijeća obrane Vareš te obnašao dužnost zapovjednika bojne u 96. domobranskoj pukovniji, s koje je u činu natporučnika i umirovljen. Za zasluge u ratu odlikovan je Medaljom "Oluja" i Redom hrvatskog trolista.

Nakon rata aktivnije se uključuje u politički život na lokalnoj razini djelujući unutar Hrvatske demokratske zajednice BiH. Ljeta 2000. godine dolazi na čelo Općinskog odbora HDZ-a BiH. Te godine kroz intervju u listu "Bobovac" prvi put se predstavio našem čitateljstvu. Kao lokalni lider stranke preuzima odgovornu funkciju predsjedatelja Općinskog vijeća Vareš u dva mandata (2004-2008 i 2012-2016). Zatim, na lokalnim izborima u listopadu 2016. s uvjerljivom prednošću dobiva povjerenje građana Vareša za poziciju općinskog načelnika. Godine 2020. potvrđuje se u novoj izbornoj utrci za načelnika, a na izborima 2024. osvaja načelnički mandat i po treći put.

Kada je prvi put izabran za načelnika općine, na političkoj sceni u BiH postao je presedanom. To iz razloga što je bio pobjednikom izborne utrke u gradu s bošnjačkom većinom. I to kao kandidat HDZ-a BiH i još s časničkom karijerom u HVO-u (ovo zadnje nerijetko se koristi za difamiranje). No, postigao je to prvenstveno osobnim pristupom i karakterom. A kada je još dva puta reizabran, njegova je jedinstvena načelnička situacija izgledala kao

empirijski dokaz da je moguće mijenjati političku paradigmu u BiH. Stoga postaje medijima posebno zanimljiv, ali svoje istupe koristi na način da skreće pažnju prvenstveno na svoju unazađenu općinu i njezine građane kojima je još kao načelnički kandidat obećao vratiti dostojanstvo.

Postavši načelnikom, nedvosmisleno potiče međunacionalno zbližavanje i pomiče granice na planu rehabilitacije ratnih trauma. Načelnik koji je pripadnik hrvatskog naroda otišao je i izrazio pijetet žrtvama ratnog zločina u Stupnom Dolu – to je bila vijest.

U osiromašenoj lokalnoj zajednici podupire sve aktivnosti mladih na svakom polju, potpomaže sport i vrlo razgranat sektor nevladinih udruga, a kulturi pridaje važnost kakva joj i pripada. Mijenja imidž Vareša pred potencijalnim investitorima. Istodobno inicira kontakte s Varešanima raseljenim po svijetu, a naročito s vareškim uglednicima u Republici Hrvatskoj. Gradi nove odnose s Vladom Ze-Do kantona koja već u ožujku 2017. stiže u Općinu Vareš u kompletnom sastavu, a sličan će posjet Varešu kantonalni dužnosnici ponoviti i u svibnju 2023.

Već na početku prvog mandata uvršten je među kandidate za nagradu "Večernjakov pečat", ali u konkurenciji s političkim funkcionarima iz državnog vrha to nije prošlo. U to vrijeme promovira ga "BH business magazin", a prosincu 2017. od Direkcije europske agencije u Banjoj Luci prima priznanje "Najnačelnika" u BiH. U srpnju 2022. u Sarajevu Europska nezavisna agencija dodjeljuje mu priznanje za "Europskog najnačelnika", a u srpnju 2025. u Sarajevu od iste agencije prima priznanje "Europska ličnost godine – najnačelnik".

Vijest o ovom trećem priznanju zapravo je posljednji prilog koji smo objavili u "Bobovcu" o Zdravku Maroševiću na funkciji načelnika jer ga je bolest nakon toga odvojila od javnog života. Željelo se vjerovati da će to biti samo privremeno...

Sa Zdravkom Maroševićem kao prvim čovjekom općine Vareš tijekom devet godina uradili smo pet intervjua, kao i jedan politički intervju u rujnu 2023. kada je zbog neslaganja s politikom HDZ-a BiH podnio ostavku na stranačke funkcije, istupio iz članstva i uključio se u Hrvatski demokratski savez, novoutemeljenu stranku na području Ze-Do kantona.

Za njegovih načelničkih mandata, kao najvažnije, ostaje ubilježeno obnavljanje Radničkog doma, osvjetljavanje tunela, otvaranje poliklinike Eurofarm, puštanje u promet obnovljene željezničke pruge, pokretanje obnove nogometnog igrališta i pokretanje rudnika plemenitih i obojenih metala. U "Bobovcu" smo bilježili i sve druge uzgred realizirane projekte od značaja za mikrosredine, koji ne bi bili mogući bez načelnikova zalaganja i participacije Općine, a koja često nije bila planirana.

Zdravko Marošević kao općinski načelnik bio je domaćin ekselencijama poput francuskog, britanskog ili američkog veleposlanika u BiH, ali jednako dostupan i običnom građaninu do mjere da su mu neki i zamjerali socijalnu osjetljivost. Privatno je, zašto na koncu i to ne reći, bio nematerijalist. U prilog tome, mandate je proveo vozeći se u službenoj škodi i po vareškoj nedodijeli i po cijeloj regiji, a još manju škodu imao je u privatnom posjedu. Na koncu, upamćen je kao veoma društven i sklon približiti se svim slojevima društva, trudio se i uspijevao osobno nazočiti gotovo svakom kulturnom, zabavnom, vjerskom događaju, manifestaciji, priredbi... Iz vlastite perspektive nadasve možemo posvjedočiti da je bio podrška umjetnicima i njihovim projektima, pa također nakladništvu i književnosti. I podupirao je to i nazočio promocijama, čak i onim izvan Vareša.

Zdravko Marošević ispraćen je na posljednje počivalište u rodnom selu Krčevine 6. prosinca 2025., uz katolički ukopni obred i vojne počasti. Neka mu je laka zemlja.

M. Marijanović

Sjednica Općinskog vijeća

Općinsko vijeće Vareš održalo je 27. studenog 2025. godine 11. redovitu sjednicu s obimnim dnevnim redom od 20 točaka. Krenulo se od najvažnijih, a pokazat će se i najtežih predmeta, pa je pod broj jedan razmatrano Izvješće o izvršenju Proračuna Općine Vareš za prvih devet mjeseci tekuće godine. Konstatiran je deficit i postalo je evidentno da su kapitalni prihodi planirani u iznosu od milijun i stotinu tisuća KM, a ostvareno je (odnosno dobiveno) oko 280 tisuća KM. U prvom redu nisu ostvareni očekivani koncesijski prihodi od kompanije Adriatic Metals BH, iako je sama kompanija poslala projekcije.

Sve ukazuje da će godina biti i okončana deficitom pa stoga Izvješće nije prošlo na usvajanju: 8 je glasova bilo za, 3 protiv i 4 suzdržana.

A o Planu sanacije deficita koji se nakupio iz proteklih godina diskutiralo se pod drugom točkom dnevnog reda. Na isteku 2024. akumulirani općinski gubici iznosili su 3 milijuna i 15 tisuća KM. Najaktivniji su kod rasprave o ovoj problematici bili vijećnici koji dovoljno dobro znaju što je poslovanje i menadžment odnosno privatni poduzetnici: **Zdravko Barkić** (DF), **Dario Dodik** (SDP) i **Nikola Šimić** (HDZ BiH). Vijećnik Barkić je bio stajališta da ponuđeni dokument ustvari nije Plan sanacije nego tek analiza stanja i polazna osnova za traženje rješenja. Pohvalnim je ocijenio da je Općina konačno i sama priznala gdje su glavni uzroci problema i konstantnog grcanja u dugovima, a to je prije svega prekapacitirana administracija i, pod broj dva, neuvođenje prakse trezorskog poslovanja. Podcrtao je da bi rješenje, bolno ali neizbježno, bilo u izradi nove sistematizacije radnih mjesta i tek onda u donošenju plana racionalizacije.

Dok se u samom organu uprave oslanjaju na prirodni odljev uposlenika (odlazak u mirovinu i time s platnog popisa) spomenuti vijećnici su se nadovezivali jedan na drugoga i podsjećali da to neće biti ni izbliza dovoljno te ocijenili da zapravo postoji višak (ne)radnika, dok su pojedine stručne pozicije nepopunjene. Ograđujući se ipak, opaskom da jedan dio uposlenika zaista radi čestito, ukazali su da Općina nije korektna prema njima jer vuku za sve ostale. Kad se u diskusiju uključio i predstavnik općinskog sindikata pokazalo se da oni koji rade nisu adekvatno nagrađeni ni plaćom jer je uredba Vlade FBiH s početka ove godine uposlenike sa srednjom spremom nagradila bitnim povećanjem plaće i dovela ih gotovo rame uz rame s onima koji imaju stručne kvalifikacije. To je vijećniku Barkiću dalo dodatni argument da upita u čemu je problem da radnik Općine bude otpušten? Pa uposlenik ima svoja prava: pravo na otpremninu, na primanja s Biroa nakon otpuštanja – podsjetio je on. I podcrtao: kad privatni poslodavac ne može plaćati radnika, on ga otpusti da traži drugu šansu na tržištu rada, a ovdje kao da su svi prikovani za Općinu. I opetovano je za primjer uzeo upadljivi višak uposlenika u Centru za kulturu i edukaciju, u čemu ga je podržao i vijećnik Dodik. Njima bi trebalo dati u zadatak da jednostavno napišu kroz svoj radni tjedan što su koji dan radili i koje rezultate postigli – uporan je bio Barkić, ali je opće raspoloženje takvo da se za otpuštanjima ne poseže jer je to kroz raspravu okarakterizirano kao "radikalni potez".

Razmatran je također Prijedlog Zaključka o davanju suglasnosti na Program rekonstrukcije, izgradnje i obnove lokalnih cesta i ulica za razdoblje od 2026. do 2030. godine pri čemu se ustanovilo da ima lokalnih cesta koje uopće nisu uvedene u evidenciju, a preko projekata mjesnih zajednica odnekud namaknu nešto sredstava pa na kraju i Općina participira, kao što ima i kategoriziranih koje su u općinskom programu rekonstrukcije, no to iz godine u godinu ostaje samo program i popis želja, kako se običava cinično kazati.

Posebnu je pažnju dobila i 16. točka: Izvješće o problematici pasa lualica na području općine Vareš i radu skloništa za napuštene pse. Opet je vijećnik Barkić bio taj koji je prvo stavio do znanja da nije mrzitelj životinja, ali i podsjetio da kroz izdvajanja za azil Općina ima još jedan financijski teret koji je teško izdržati. Istaknuvši da je na tu stavku za iduću godinu planirano oko 130 tisuća KM, kazao je da "zvuči ružno, ali je tako: veću pažnju imaju psi nego ljudi u našem gradu". Koliko je Općina izdvojila za

Pučku kuhinju, pitao je za razmišljanje. Kod rasprave o Nacrtu općinskog proračuna za iduću godinu (ranije, pod trećom točkom) vijećnik **Igor Hinger** (HDZ BiH) podsjetio je da se Maloj školi u Varešu svake godine planira dodijeliti pet tisuća KM općinske subvencije, ali ta ustanova to nikada ne dobije, što se može uzeti u prilog Barkićevoj tezi.

Vijećnik Hinger se inače čvrsto suprotstavio ideji da se kapacitet proširi i na preko 60 pasa, tj. da se zbrinu psi lualice iz Breze s tim da Općina Breza participira u troškovima. Prije toga je vijećnik Barkić iznio vlastitu konstataciju da Vareš praktično postaje kantonalni azil jer se stalno ubacuju lualice s drugih općina, pa neka ga onda financira Kanton. No, rečeno je da na području kantona postoje još dva azila – u Zenici i Tešnju, te je Barkić na koncu zaključio da je Vareš postao žrtva pritiska aktivista za prava životinja jer je u neuređenom sistemu kakav vlada u BiH požurio implementirati nešto što iziskuje nerazmjerno velike izdatke, dok se u isto vrijeme npr. kasni s plaćom radnicima u vlastitoj kući (u općinskom organu uprave).

Pod tekućim pitanjima vijećnik N. Šimić predložio je da se Općinsko vijeće na neki način odredi prema temi press konferencije ekoloških aktivista održane u Varešu (više o tome na str. 6-7), ali za diskusiju o tome nije se javio nitko. Jedino je predsjedatelj Vijeća **Malik Rizvanović** (SDA) podcrtao da se aktivisti s područja drugih općina, posebno iz Zavidovića odakle se upravlja vareškim šumama i stalno stvara dugove prema Općini Vareš, okane brige nad razvojnim projektima na području Vareša. Uzgred je dodao da osobno podržava inicijativu uz naglasak da sve mora biti u skladu s ekološkim standardima.

Pod tekućim pitanjima, koja se nakon nekoliko sati zasjedanja prešlo na brzu ruku, Vijeće je usvojilo jednu zanimljivu inicijativu, a više o tome u odvojenom prilogu.

B

KOMPLETNA ORGANIZACIJA POGREBA PRIJEVOZ POKOJNIKA U ZEMLJI I U INOZEMSTVU

+387 (0)61 862 717
+387 (0)32 843 083

Kompanija DPM metali koja je od rujna 2025. uz akviziciju od 1,25 mlrd dolara postala vlasnikom rudnika plemenitih i obojenih metala na nalazištu "Rupice" iznad Borovice povelila je transparentniju politiku prema lokalnoj zajednici. S tim u svezi odmah je postignut dogovor s mjesnim zajednicama Pržići, Daštansko i Mir da se izvrši uzorkovanje odnosno pretrage na prisutnost olova u krvi kod stanovništva o trošku kompanije. Ponuđeno je to svim žiteljima na području koje gravitira postrojenju za preradu, kao i odlagalištu jalovine na bivšem kopu rudnika "Veovača", dakle stanovnicima sela Tisovci, Brezik, Pržići, Daštansko, Višnjici i Mir. I dobilo se rezultat: kod 44 osobe, koje su testiranju pristupile na dragovoljnoj osnovi, nalaz je bio pozitivan, od čega je 17 osoba s dozama koje su iznad dopuštene razine. Zapravo bi bilo ispravno da olova u organizmu nema nikako, ali nakon određene granice to se već smatra dijagnostičkom slikom koja nalaže poduzimanje mjera, tj. liječenje.

Stoga smo konzultirali direktora Doma zdravlja Vareš Ahmeda Memića, uključivši u proces, kako bismo javnosti prenijeli relevantne informacije. On je ovako predstavio situaciju:

"Stanovnici mjesnih zajednica Pržići, Daštansko i Mir dogovorili su s kompanijom DPM metali da se izvrši uzorkovanje i obratili su se nama kao državnoj ustanovi da to uradimo. Sama kompanija to također periodično obavlja za svoje zaposlenike u sklopu zaštite na radu, s tim da kompanija za uposlenike ima već drugu laboratoriju s kojom surađuje. Kako mi kao lokalna zdravstvena ustanova nismo kapacitirani za tako specifičan toksikološki nalaz pokušali smo uključiti naše državne ustanove, međutim nismo ni od njih dobili pozitivan odgovor pa smo na koncu kontaktirali privatnu biohemijsku laboratoriju 'Medi-clover Diagnostics', koja ima sjedište u Njemačkoj ali u BiH ima svoje ispostave. S njima smo dogovorili put suradnje tako da mi organiziramo i obavimo uzimanje uzoraka na licu mjesta, pritom strogo poštujući metodologiju uzimanja i transporta uzoraka, što je i učinjeno.

Kad su stigli rezultati, oni nisu bili povoljni. Spomenuta njemačka laboratorija za referentnu vrijednost uzima 28 mikrograma po litru, mada se zdravstveni autoriteti oko toga ne slažu uvijek, pogotovu američki i evropski instituti. Recimo laboratorija koja radi pretrage za DPM metale uzima za referentnu vrijednost 40, po nekima granica je već na 10 mikrograma itd. Uglavnom, 17 osoba u ovom slučaju ima preko 28 mikrograma, a svi drugi su pozitivni.

Zahtjevi MZ-e Pržići

Polazeći od zaključka Zbora građana MZ-e Pržići održanog 04.01.2020., da se podržava pokretanje proizvodnje i prerade rude na području MZ-e, ali se istovremeno **zahtijeva** od investitora "Eastern Mining" d.o.o. Sarajevo, da pri izradi projektne dokumentacije, te svih institucija koje učestvuju u zakonskoj proceduri izdavanja potrebnih dozvola za rad i eksploataciju: Organ uprave i OV općine Vareš, Vlada i Skupština ZDK-a, Vlada FBiH-e – resorna Ministarstva uvaži zahtjeve kako slijedi:

1. Zaštita života, zdravlja ljudi i njihove imovine na području MZ-e Pržići, zaštita okoliša, tj. prava na zdrav i čist okoliš uz primjenu standarda EU i Zakona FBiH-e, koje tretiraju ove oblasti.
2. Prije početka rada rudnika i pogona za preradu, izvršiti analizu krvi i urina svih stanovnika MZ-e Pržići na prisutstvo teških metala (olovo, živa i dr.) tj. izvrši biomonitoring.
3. Zaštita postojećih voda na užem i širem koncesionom i eksploatacionom području, kao i vodovoda, koje snadbijeva lokalno stanovništvo i šire, pitkom vodom.

4. Zaštita cjelokupne vegetacije, pašnjaka, livada, šumskih površina, povrtnih kultura, pčelarstva

Fragment iz dokumenta Mjesne zajednice Pržići

Kod svih testiranih otkriveno olovo u krvi

— M. Marijanović —

Ja sam najprije obavijestio zainteresirane strane i ispitanike, zatim sazvao sastanak u ustanovi da se upoznamo sa situacijom i moja je obaveza zatim bila obavijestiti nadležne zdravstvene instance: ministarstva zdravlja Federacije BiH i ZDK-a, Zavod za javno zdravstvo FBiH, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, te ministarstva za rad i socijalnu politiku. Ja sam zapravo napisao urgenciju i u dopisu zatražio hitno poduzimanje odnosno propisivanje mjera za upravljanje ovom situacijom jer mi na lokalnom planu naravno tome ne možemo sami odgovoriti. Dva smo odgovora već dobili, ali obuhvatniju reakciju još čekamo.

Po mom ljekarskom mišljenju sada bi najprije kod kompletnog stanovništva gravitirajućeg područja uraditi analizu krvi pa, s obzirom na načine i moguće puteve intoksikacije, uzeti uzorke tla sa šireg područja i onda na osnovu tih rezultata presijecati distribuciju intoksikacije odnosno osmisliti i provoditi mjere neutralizacije", kazao je dr. Memić te zahvalio na pruženoj prilici da predloži situaciju kako se ne bi širile špekulacije i donosili proizvoljni zaključci pa i neke optužbe.

Predsjednik mjesne zajednice Pržići Mario Mirčić i sam se podvrgnuo testiranju, te u izjavi za list "Bobovac" naglasio da je to bilo zatraženo još prije pet godina.

"Mi smo nakon javne rasprave koju je organizirao Eastern Mining, kojem je na čelu tada bio Miloš Bošnjaković, početkom siječnja 2020. održali zbor građana i tada rekli da ćemo dati pristanak na Projekt

obnove pogona eksploatacije i prerade rude olova, cinka i barita na lokacijama Veovača i Tisovci, ali smo pritom iznijeli osam jasno definiranih uvjeta. Pristanak je naravno prihvaćen, a uvjeti su, dijelom i zbog propustâ lokalne zajednice, ostali mrtvo slovo na papiru. Jedan od uvjeta bio je upravo taj da se uradi uzorkovanje krvi i sagleda stanje. To tada nije urađeno, a nije ni poslije kad je Adriatic Metals započeo proizvodnju. Da jest, sad bismo imali jasniju sliku uzroka ovakvih nalaza. Jer postoje određeni pokušaji da se utvrđeno stanje poveže s prošlim rudnikom, međutim dio testiranih žitelja nije se bio ni rodio kad je prestao s radom rudnik 'Veovača'. Nama ostaje zahvaliti upravi kompanije DPM metali koja je bez zadrške prihvatila naš zahtjev za ovim testiranjem i financirala ga, prepuštajući provođenje zdravstvenim ustanovama s kojima kompanija ne ostvaruje suradnju i da se rezultati zaista mogu smatrati nezavisnim", kazao je Mirčić.

U vrijeme zaključenja ovog priloga Dom zdravlja Vareš je dakle ostao u iščekivanju da se u nadzor ove epidemiološke situacije uključe federalni i kantonalni autoriteti u zdravstvu, a direktor Memić je kazao da će, ako uskoro ne dobije adekvatne odgovore, ponoviti urgenciju. Posljednja informacija do koje smo došli dala je barem neki pokazatelj jer je Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica poduzeo konkretan korak i analizirao vodu s dvaju glavnih izvorišta za područje spomenutih sela. Utvrdilo se da u vodi nema prisutnosti olova što bi onda usmjerilo daljnju "istragu" na plutanje čestica zrakom i "oprašivanje" područja kamionskim transportom.

Ekološki aktivisti pojačavaju pritisak

U Varešu je 26. studenog 2025. godine održana konferencija za medije predstavnika organizacija civilnog društva i mjesnih zajednica iz sliva rijeke Krivaje, s koje je Vladi Zeničko-dobojskog kantona i premijeru Neziru Piviću upućen hitan poziv za raskid koncesijskog ugovora za istraživanje i eksploataciju rude kroma na području Duboštrice i Tribije.

Tijekom obraćanja javnosti naglašeno je da se zahtjev za raskid koncesije temelji na nizu ozbiljnih propusta, rizika i zabrinjavajućih okolnosti, a kao glavni razlozi navedeni su: nepoštivanje odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, kontinuirano kršenje ugovornih obveza i probijanje zakonskih rokova, nedostatak transparentnosti koncesionara i nadležnih institucija, te ranije oduzimanje istražnih prava istom investitoru u Republici Srpskoj. Posebno je apostrofirana zabrinutost zbog pritiska na lokalne aktiviste i mještane, kao i potencijalno teških posljedica po okoliš. Ukazano je na koncu i na moralno spornu činjenicu da bi eksploatirani krom bio namijenjen vojnoj industriji.

Pripremio **M. Marijanović**

U ime 20 organizacija Mreže za zaštitu prirode odnosno u ime 48 organizacija iz oba entiteta i mjesnih zajednica iz doline rijeke Krivaje, koje su i službenim putem uputile zahtjev Vladi ZDK-a i premijeru za raskid koncesijskog ugovora s tvrtkom "Seven plus" preimenovanom u "Vareške minerale", obratio se i glavnu riječ vodio Davor Šupuković, eko aktivist UG "Fojničani" Maglaj. On je elaborirao naprijed navedene točke zbog kojih se traži raskid ugovora, te podcrtao da su se u proteklom razdoblju događale ozbiljne nepravilnosti oko pripremnih radnji za geološka istraživanja na području Duboštrice.

"Mi smo na to reagirali upućivanjem zahtjeva i ranije, ali Vlada ZDK-a je dosad sve to ignorirala i iz tog razloga smo sada sazvali press konferenciju.

Ovdje je državna imovina dodijeljena koncesionaru bez znanja lokalne zajednice i bez njenog učešća u postupku odlučivanja. U tom procesu nije održana nijedna javna rasprava, samo je donesena odluka Općinskog vijeća Vareš i na temelju te odluke pokrenut je cijeli postupak. Sve odluke vezano za ovu koncesiju donesene su mimo znanja i mimo mišljenja čak i Pravobranilaštva BiH. Prekršen je najviši akt ove države, a to je Ustav.

Unatoč velikom interesu javnosti i podnesenim zahtjevima za pristup informacijama, mreža nevladinih i ekoloških organizacija nije dobila službeni uvid u koncesioni ugovor. Zašto se krije taj ugovor? On se i zapravo i ne treba kriti jer su ključni elementi iz njega poznati: 1,5 KM je koncesiona naknada po toni rude, 150 KM po hektaru zemljišta! To je davanje prirodnih resursa ove zemlje u besćenje i zato pozivamo Vladu ZDK-a da prestane s rasprodajom resursa bez konzultacije s građanima. Dakle, kompletan proces je bio netransparentan: 2020. godine je u vrije-

me korone donesena odluka o dodjeli koncesije kada uopće nije bilo mogućnosti za održavanje javnih rasprava. Ali zašto one nisu održane naknadno, jer u zapisniku Općinskog vijeća Vareš bilo je jasno naznačeno da će biti javne rasprave u mjesnim zajednicama čim se steknu uvjeti. Dakle, pozivamo Vladu ZDK-a da zaštiti državni interes i interes građana jer nijedan privatni interes ne može biti važniji od toga", naglasio je Šupuković.

Na konferenciji se zatim obratio Dalibor Ballian, profesor Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Sarajevu i dopisni član Akademije znanosti BiH, iznijevši dramatična upozorenja:

"Ja neću ulaziti u problematiku zakonodavstva, ali ću podsjetiti na ovu činjenicu: kad se krenulo s rudnikom 'Rupice' vrijednosti koncesije smanjene su do 10 puta, što predstavlja neviđeno pogodovanje investitoru. Znači, 1,5 KM po toni rude, a sad uzmite koja je vrijednost te rude. Da je 1,5 % bilo bi mnogo bolje.

Ja se inače bavim konkretnom zaštitom prirode. Kad su počeli krčiti šumu u svrhu otvaranja rudnika 'Rupice', onda su tu šumu proglasili šikarom. Ostao sam zapanjen na te izjave od samog predsjednika federalne Vlade Nikšića. Ta šuma nije šikara, to su najproduktivnije šume u BiH. One su takve zbog bogatstva minerala koje imamo u tlu. I kad minerala nestane, tu više nikad neće biti takve šume.

Obično u tim koncesionim ugovorima piše da će, kad istekne koncesija, to trebati rekultivirati i vratiti u prvobitno stanje. Ja mogu samo reći: stablo odnosno šumu možemo uništiti za jednu minutu, a obnoviti šumu da se vrati u prvobitno stanje, za to treba 200-300 godina. Mi kontinuirano gubimo šumu. Izgubili smo oko 100 hektara šuma zbog rudnika 'Rupice'. Sad je data koncesija na još 3.200 hektara. Znači koja je to velika površina? Stotinu hektara je

Miroslav Pejčinović,

kvadratni kilometar. Odnosno ukupno 32 kvadratna kilometra. Znači to je čitav potez od Rupica do Duboštrice i Tribije koji treba da se pretvori u eksploataciono polje.

Izgradnjom ovog rudnika gubimo floru i faunu. I gubimo još dvije ključne stvari: čist zrak i čistu vodu. Mi smo bili zemlja u Evropi poznata po pitkim površinskim vodama. Ja se kao mali sjećam Krivaje, sredinom 1960-ih, kada se moglo ući u nju i piti tu vodu. Tada je bila puna rakova. Sada ih nema u Krivaji, pogađate li zašto? Koriste se deterdženti, izljevaju se komunalne vode, ali stanje je još nekako zadovoljavajuće. Izgradnjom ovog rudnika, ako se to desi, stanje će biti takvo da u Krivaji neće biti ni bakterija!

Već postoji problem rudnika olova u Olovu i ja mislim da je tamo bilo namjerno provaljivanje brane da se isprazni jalovište, znači jalovina iz tog rudnika je završila u rijeci Biošnici, i Biošnicom dalje kroz Krivaju. Imate sad situaciju da ne biste smjeli jesti ribu iz Krivaje jer ona je puna olova. Ali ljudi je pecaju i nose kući da je jedu. Pa vodom iz rijeke Krivaje zalijevaju se okolne bašte, a zbog zagađene vode dobijete olovo i druge teške metale u povrću i svemu što proizvodite. Ljudi drže stoku u dolini rijeke Krivaje, kokoši itd., sve te životinje idu na tu vodu, napiju se pa tako imate i kontaminirano mlijeko, ista takva jaja, na koncu i meso od te životinje. Znači, situacija je već sad teška, a zamislite kad se na to doda i jedan rudnik kroma koji predstavlja u ekološkom smislu atomsku bombu. Znači, ne neku običnu golemu bombu nego atomsku. Zašto? Zato što će sve u krugu od oko 120 km biti podložno zagađenju jako toksičnim i mutagenim heksavalentnim kromom. To dohvaća i Zenicu i Tuzlu i Sarajevo, jer Duboštrica je u središtu tog trougla. Taj krom uzrokuje i tegobe respiratorne prirode, to je taj problem koji ne sagledavamo.

Dalibor Ballian i Davor Šupuković

Ovdje se pojavljuje čovjek koji hoće da koristi našu prirodu, razumije korupciju koja vlada u sistemu i onda on može dobiti dozvolu da koristi državno zemljište, a nemamo uopšte nikakav zakonodavni okvir za dodjelu državnog zemljišta. Evo imate problem državnog zemljišta dole kod Mostara, treba da prođe državna cesta kroz staru kasarnu i ne može jer se ne može raspolagati državnim zemljištem. A ovdje se daje državno zemljište i prirodna staništa na uništenje i to u privatne svrhe!

Devastacija je već počela. Vrš se istražni radovi da se vidi tačno mjesto gdje je najbolje otvoriti rudnik i gdje je pozicija s najvećom koncentracijom rude, a u svrhu toga uklanjanja se šuma. Kad se isto radilo u svrhu pripreme terena za rudnik 'Rupice', rekao sam već, oko 100 hektara šume je devastirano: posječeno, izlomljeno, isparano teškom mehanizacijom, oštećeno, izloženo prašini.

Ko će imati koristi od toga? Lokalna zajednica? Ne, ona je glavni gubitnik. Priroda? Ne, ona će teško nastradati. Sjećam se, a i vi se sjećate sigurno, kad se radilo na pridobijanju javnosti za rudnik 'Rupice' u novinama je pisalo, u 'Avazu' veliki naslov: U Varešu brda zlata. Svi su odmah zamišljali: evo i nama bogatstva. Da uzmemo barem po šakicu, riješit ćemo mnoge probleme. Ima li neko da je uzeo tu šakicu zlata u Rupicama!? Nije naravno, uzeli su kompletan plijen neki u Londonu ili gdje već. I kad tu više ne bude profita investitor će se jednostavno povući, posljedice će ostati, što je već bezbroj puta viđeno, a uvijek se ponavlja jer mi smo im to dali, tj. dale su im naše vlasti koje očito ne razmišljaju ni odgovorno ni dugoročno. Nažalost, problem počinje već u mikrosredini gdje se znalo organizirati lažne javne rasprave, s prikupljenim potpisima nekih desetak baba koje pojma nemaju šta se potpisivalo,

ali im je dato 20 dkg kafe, pola kg šećera i 20 maraka. Tako izgleda začetak 'legalno' provedene procedure. U Varešu je, eto, u slučaju rudnika kroma preskočeno čak i to jer se iskoristilo doba korone. Tako oni to rade", riječi su prof. Balliana.

Okupljenim građanima i novinarima, a reportersku je ekipu poslala i državna televizija, također se obratio Miroslav Pejčinović, u ime inicijativnog odbora udruge "Opstanak" u Varešu:

"Nakon ovih svih događanja odnosno pokretanja rudnika 'Rupice' i s početkom istraživanja za rudnik kroma na području Duboštrice i Tribije, nekoliko nas u Varešu a nakon naše nazočnosti tribini u Carevoj Čupriji gdje smo čuli od profesora Balliana i profesora Spahića neke stvari o svemu tome, odlučili smo u Varešu pokrenuti inicijativu i osnovati udruhu za zaštitu lokalnih interesa i prije svega zdravlja stanovništva, pa koristim ovu prigodu pozvati sve one koji žele da zaštitimo prirodu u Varešu na priključenje ovoj udruzi ekološke naravi. Želja nam je da djelujemo u sinergiji s drugima, prvenstveno sa stanovnicima iz sliva rijeke Krivaje da se ne ponove iste greške. Jer mnogi ljudi u nama susjednim općinama nisu bili informirani kad je riječ o rudniku 'Rupice' i slivu rijeke Stavnje.

Svjesni smo toga da su ovi koji su se namjerili na naša mineralna bogatstva verzirani. Kad su počele istražne radnje na 'Rupicama', a isto će biti i kod rudnika u Duboštrici jer je isti koncesionar, on koristi taktiku da najprije uđe u sve pore društvenog života, znači u mjesne zajednice, sportska društva, planinarska društva itd., svima njima podijeli nešto sitnih donacija, čime ih pridobije na svoju stranu. Mi i sada imamo u Varešu da ove kompanije dijele novce i školama i raznoraznim udrugama i društvima, a u biti oni dijele naš novac. Novac koji smo mi pravednom

koncesijom trebali dobiti, ako već taj rudnik postoji, i da onda naše općinske vlasti od toga financiraju razvojne projekte.

Pozivamo zato da se zajedno borimo za opstanak, mislim da je upravo zbog toga 'Opstanak' ispravan naziv za našu udruhu, jer nas očito žele pretvoriti u jedan veliki rudnik. Kad ti objašnjava netko – a ja sam rudarske struke – stavljamo mi vodonepropusna platna da zaštitimo okoliš i neće ići ništa u tlo, pa gdje će ići površinske vode nego mimo toga? Druga stvar, koliko je garancija tih nepropusnih platana? Evo neka je 20 godina, znači dok su oni tu bit će sve u redu, a što će poslije doživjeti naša djeca i unuci to njih naravno ne interesira, oni odoše dalje. Na koncu, ako je to toliko dobro i ako nam se priča o zelenom rudarenju – a ponavljam: ja sam te struke i ja u zeleno rudarenje ne vjerujem, jer čim se koriste eksplozivni za miniranje, čim se koriste raznorazne emulzije za ispiranje mi zagađujemo i tlo i vodu, a naravno prašinom i zrak – pa ako zeleno rudarenje stvarno postoji onda toj gospodi iz tih kompanija možemo lijepo poručiti: idite, brate, u vaše zemlje, pa tamo u Europskoj uniji, u Britaniji, u Kanadi rudarite zeleno, a nas ostavite ovdje da živimo na čistom zraku i da imamo čistu vodu", poručio je Pejčinović.

Kratko se obratio i Azid Kaknjašević u ime mjesnih zajednica iz sliva Krivaje kazavši kako je paradoks da je i on, kao inženjer rudarstva, u situaciji boriti se protiv rudarenja kojim se krše zakoni i nadasve ugrožavaju temeljna ljudska prava kao što je pravo na životnu sredinu.

Voditelj presice Šupuković zaključno se nadovezao:

"Da budemo jasni do kraja: mi nismo protiv razvoja, jesmo za svaku normalnu razvojnu šansu kao što je zaštićena priroda. Ali umjesto da živimo u nacionalnim parkovima neki bi izgleda htjeli da živimo u rudarskim oknima. Samo je do nas hoćemo li to dopustiti."

B

Dan nakon press konferencije u Varešu, 27. studenog, Skupština Zeničko-dobojskog kantona imala je 46. redovito zasjedanje. Na temelju dostavljenog zahtjeva s presice u Varešu predsjednik Kluba zastupnika SDP-a BiH u kantonalnoj skupštini Damir Memić pokrenuo je Inicijativu za raskid koncesijskog ugovora o istraživanju i eksploataciji rude kroma na području Duboštrice i Tribije. O tome je izvijestio portal Gerila.info uz napomenu da su iz redakcije postavili neka pitanja tvrtki "Vareški minerali", ali da nikakav odgovor nisu dobili.

Kako se nositi sa stresom

U Maloj školi u Varešu 1. prosinca 2025. održana je radionica je na temu "Zdrav pristup stresu", a poziv za ovu edukaciju bio je otvoren za sve zainteresirane, no u prvom redu za socijalne radnike, učitelje, nastavnike i profesore kako bi smjernice i praktična znanja mogli primijeniti i prenijeti dalje.

Okupljene je pozdravila ravnateljica ustanove s. Kristina Marijanović i zahvalila voditeljici radionice Nermini Vehabović-Rudež, psihologinji i psihoterapeut-

kinji iz Visokog, te Aidi Hasković i Fondaciji Adriatic koje su podržale organiziranje radionice.

Kao ekspertica za mentalno zdravlje Vehabović-Rudež je održala sveobuhvatnu radionicu, posvećenu jačanju vještina upravljanja stresom kod osoba koje svakodnevno rade s djecom, mladima i ranjivim kategorijama. Tijekom radionice obrađene su ključne teme poput prepoznavanja ranih znakova stresa, razumijevanja razlike između akutnog i

kroničnog stresa, praktičnih tehnika za poboljšanje mentalne otpornosti, načina uspostavljanja balansa između profesionalnih obveza i privatnog života itd.

Osim iz Vareša, radionica je okupila 30-ak socijalnih radnika, učitelja, nastavnika i profesora iz drugih općina: Breza, Kakanj, Jajce i Kiseljak. Sudionici su dobili priliku razmijeniti iskustva i razgovarati o izazovima s kojima se susreću u svakodnevnom radu – od visokog intenziteta odgovornosti do emocionalnog opterećenja koje proizlazi iz rada s osjetljivim skupinama.

D. P. **B**

S JEDNOG LIJEPOG DRUŽENJA

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana osoba s invaliditetom navečer 3. prosinca 2025. održano je druženje s ciljem promicanja inkluzije, međusobnog razumijevanja i podrške osobama s invaliditetom. Okupilo se nekoliko osoba s invaliditetom, članovi njihovih obitelji, volonteri te predstavnici lokalnih poduzetnika i medija.

Druženje je započelo pozdravnim govorom gđe Marine Krešo Matić, organizatorice druženja, koja je naglasila važnost osiguravanja jednakih mogućnosti i dostupnosti za sve članove društva.

Za lokalne medije organizatorica je izjavila:

"Ovo okupljanje prvenstveno je zamišljeno kao opušteno druženje osoba s invaliditetom, mjesto gdje mogu neopterećeno provesti vrijeme među 'sebi jednakima', razgovarati, zabaviti se i barem nakratko zaboraviti na svakodnevne teškoće i proble-

Apel za više razumijevanja

Marina Krešo Matić

me. Oni koji su bili prošle godine, uglavnom su došli i ovaj put. Mislim da je to dovoljan pokazatelj koliko je ovoj sredini potreban jedan ovakav susret. Međutim, žao mi je što nam se ove godine nisu

pridružili predstavnici lokalnih institucija i vlasti, jer je važno da i oni čuju naše probleme i pomognu lakšoj integraciji u društvo. Trebaju shvatiti da bez obzira na invaliditet i mi možemo biti punopravni članovi zajednice. Također mi je žao što se i zaista mali broj osoba s invaliditetom odaziva na ovo druženje, jer ono je zbog njih i imaju svako pravo priključiti se i obilježiti svoj dan".

Na kraju je uputila zahvalu osoblju restorana "Kugla" u Ponikvama za izvanrednu uslugu i ugodnu atmosferu. A da akcija uspije do kraja poslano je nekoliko obroka osobama koje su pozvane a iz nekog razloga nisu mogle doći, dok je ostatak, kao i prošle godine, poslan u Pučku kuhinju Vareš. Populacija koja i sama treba pomoć srčano pomaže drugima...

M. M. **B**

SPORTSKE AKTIVNOSTI

Stolni tenis za rekreativce

Prilika za stolni tenis, priključite se

Udruga "Moja prva nota" u suradnji s neformalnom grupom mladih u mjesecu prosincu organizirala je rekreativne sportske aktivnosti stolnog tenisa. Ideja je da se animiraju sve kategorije odnosno uzrasti: od učenika osnovne i srednje škole do onih malo starijih, ali i djevojaka i žena koje ovaj sport vole, da se jednom ili dva puta tjedno sastanu te kroz rekreaciju igranja stolnog tenisa zabave. Trenutni termin rekreacije je srijedom od 17 sati, ali će se po potrebi osigurati i drugi termin. Na koncu, zakazan je stolnoteniski turnir (13. prosinca).

U okviru projekta Omladinske banke Vareš i Nadbiskupijskog centra za pastoral mladih "Ivan Pavao II." nabavljena su dva dodatna stolnoteniska stola, mrežice, loptice i reketi, a za sam turnir medalje i pehari. Organizatori se zahvaljuju MSŠ "Nordbat 2" i ravnatelju Damiru Hafizoviću na ustupljenoj sportskoj dvorani škole.

U nadi da će ove rekreacije u konačnici stvoriti pretpostavke za formiranje sekcije, ili čak i stolnoteniskog kluba, rekreacije će se redovito održavati do kraja nastavne 2025./26. godine. I. M. **B**

Slatka strana Adventa

Medenjaci i njihov miris pripadaju predbožićnom, adventskom vremenu, a svakako i Božiću. Svima je nama poznata bajka o Ivici i Marici, kako je i njih privukao miris i ukus kućice napravljene od medenjaka. Taj miris, što dolazi od cimeta, vanilije, naranče, limuna, anisa, đumbira, karanfilića, to su mahom orijentalni začini koje mi i danas koristimo.

Prvi poznati recept za poslasticu koja se smatra pretečom današnjeg medenjaka (eng. *gingerbread*) potječe iz stare Grčke oko 2400. godine prije Krista. Međutim, ta poslastica u početku nije sadržavala đumbir, već je bila kolač od meda. Stari Grci su intenzivno koristili med u svojoj prehrani, pa su tako sportaši tijekom Olimpijskih igara jeli med (i sušene smokve) kao izvor energije. U Grčkoj su medenjake davali i teškim bolesnicima kao lijek, a babice su ga dobivale za poklon zato što su pomagale kod dolaska novoga života na svijet.

Otada do danas prošlo je toliko puno vremena, ali i današnji nutricionisti potvrđuju da je medenjaka najzdraviji keks odnosno kolač radi njegovih začina i meda.

U srednjem vijeku su medenjake pravili

od brašna, meda i jaja, te papra (bibera) i badema. Mislim da su se kod nas zato i zvali paprenici.

A medenjaci su uopće božićna tema. Za njih se u Europi zna od 13. stoljeća kada su ih u jednoj njemačkoj pokrajini počeli praviti redovnici. Medenjaci su bili posebnost na srednjovjekovnim sajmovima diljem Europe. Engleskoj kraljici Elizabeti I. pripisuje se ideja ukrašavanja medenjaka u obliku ljudi, po uzoru na posjetitelje njezina dvora. Tradicija izrade kućica od medenjaka započela je u Njemačkoj u 16. stoljeću, a postala je široko popularna upravo zahvaljujući bajci braće Grimm "Ivica i Marica".

Teško je u davna vremena bilo doći do meda, kada su ga samo divlje pčelice pravile. Poslije su ljudi počeli hvatati i uzgajati pčelice, moleći Boga da ih kao vrijedna stvorenja prati i čuva. Jedna košnica pčela je u ono vrijeme imala vrijednost jedne krave.

Medenjake se u nekim krajevima nazvalo pepernjaci, zato što se u njih stavljalo i papar kao začina. Različiti začini su se tek poslije nabavljali iz orijentalnih zemalja. U

nekim zemljama su ga zvali lepinja, pa i naši paprenici imaju taj oblik.

Sjećam se kako je to bilo prije, u moje vrijeme, kad je netko dobio paprenik – to je bio cijenjeni i voljeni dar. Čuvao si ga dugo. Bili su cijenjeni i radi duge trajnosti. Kasnije ih se počelo praviti i za uskršne dane, kao i za sv. Nikolu.

Mi smo u obitelji imali drvene okrugle modle s različitim motivima. Sjećam se jednog motiva s grozdom grožđa i njegovim listom. Naši su majstori umjeli to u livnici izraditi.

To je bilo vrijeme dok se sve cijenilo i imalo veliku vrijednost. Nažalost, danas su paprenici skoro zaboravljeni užitek, taj veliki lijepi tanki suhi kolač s medom koji se dijelio na nekoliko osoba. U novije vrijeme medenjaci se prave u raznim formama i s različitim ukrasima, ali naši paprenici u svojoj jednostavnosti bili su prava primije-njena umjetnost.

Ako ništa, preživio je njihov miris pri pečenju, koji nam vraća onaj ugodni i čarobni adventski osjećaj i znamo da nije daleko Božić, kojemu se svi radujemo.

Pripremili: **K. Sch. & M. M.**

**Svim našim sugrađanima
i našim poslovnim partnerima
želimo čestit Božić
i sretnu novu 2026. godinu!**

71330 Vareš
ul. Zvijezda 25
tel./fax: 032 849 300
e-mail: info@profitex.ba
www.profitex.ba

Najvažniji odjel Opće biblioteke

U Općoj biblioteci Vareš 1. prosinca 2025. obilježena je 25. obljetnica djelovanja Zavičajne zbirke Vareš, posebnog odjela u biblioteci sa zakonom propisanim zadatkom prikupljanja, klasificiranja i očuvanja književne, dokumentarne i povijesne građe vezane za lokalni kulturni identitet.

Danas ovim odjelom rukovodi Sanja Franjić, magistrica književnosti naroda BiH, koja je pred okupljenima u povodu jubileja iznijela ključne činjenice o Zavičajnoj zbirci:

"Prema Zakonu o bibliotečnoj djelatnosti ZDK-a, formiranje zavičajnih zbirki jedan je od temeljnih zadataka općih biblioteka. Rukovodeći se time, Opća biblioteka Vareš je 2000. godine započela proceduru osnivanja, a 1. prosinca te godine rad Zavičajne zbirke Vareš je i ozvaničen. Ta ideja živjela je još od 1970-ih godina, ali i ova Zbirka u poslijeratnoj BiH bila je pionir u ZDK-u, tj. prva je oformljena u odnosu na ostalih 12 biblioteka u kantonu. Prvi bibliotekar Zavičajne zbirke bio je dugogodišnji direktor Biblioteke, pok. Krešimir Romić, koji je ostavio neizbrisiv trag. Njegovi 'Vremeplovi', objavljeni u šest nastavaka od 2000. do 2006. godine, predstavljaju prva izdanja ovog odjela. Slijedili su reprinti, katalozi i razne publikacije, na kojima su radile kolegice Ilijana Gavran-Radojević i direktorica Jasmina Šijak.

Zavičajna zbirka u ovom trenutku broji preko 5.000 jedinica dragocjene građe, a posebno bih željela spomenuti vareške autore i stvaratelje čija su djela u temelju ovog fonda. Njih je preko trideset. Iako smo svjesni da poneko izdanje i autor još uvijek nedostaju, radimo na tome da ih pridružimo ovoj posebnoj i vrijednoj grupi autora koji su svoje stvaralaštvo darovali budućim generacijama Vareša", istaknula je Sanja Franjić.

Direktorica Jasmina Šijak u uvodnom govoru podsjetila je na historijat ustanove, istaknuvši da Opća biblioteka Vareš danas raspolaže s više od 38.000 bibliotečnih jedinica raspoređenih u 6 odjela i ima oko 1.300 korisnika, te da je među prvima u ZDK-u uvela elektronsku obradu i online katalog. Direktorica je ponovo uzela riječ pred kraj službenog dijela kada je ukratko predstavila novo izdanje Opće biblioteke Vareš, fotoalbum "Crno-bijela ostavština Vareša".

Središnje obraćanje u povodu jubileja povjereno je uglednom književniku Željku Ivankoviću kao najkompletnijem i najkompetentnijem autoru kojeg Vareš ima i kao nekome tko cijeloga života za sebe prikuplja arhivske materijale, dokumente i svaku moguću građu vezanu za Vareš. Stoga je i mogao, preciznije nego sama Biblioteka, iznijeti ili po tko zna koji put ponoviti, podatak da su vareški autori upravo u razdoblju otkad postoji Zavičajna zbirka odnosno od početka ovog stoljeća objavili 185 naslova, što je, kako je rekao, impresivan kulturni doprinos jedne male sredine. "Toliko naslova, osim možda Sarajeva, nema ni jedan grad u BiH. Pa da idemo još malo unatrag: nakon Daytona objavljeno je 220 knjiga, više od četrdeset autora", podcrtao je.

"Želim s vama podijeliti neka svoja iskustva", kazao je u nastavku Ivanković okupljenima u intimnom ambijentu Biblioteke, "i neka ona počnu s 1994. godinom kada su moji prijatelji iz Sarajeva dolazili u Vareš i rekli su mi da nikad nisu bili, osim u Sarajevu, u boljoj biblioteci nego je vareška. Iz te najbolje biblioteke koju su oni vidjeli, mnogi su donijeli prekrasne i lijepe knjige. Prijeratna bibliotečka politika, pogotovo u Varešu – a sve ovisi o ljudima – imala je sjajnu postavu i imala sjajne knjige. Kad je 1978. godine donesen zakon o osnivanju zavičajnih zbirki, vareška

Sanja Franjić, Željko Ivanković i Jasmina Šijak

biblioteka je i tada bila jedna od najboljih te vrlo brzo imala formiranu zbirku. Sad čujem da Biblioteka ima preko 38.000 svezaka, nekada kada je ovaj zakon donošen bilo je predviđeno da svaka biblioteka mora imati najmanje knjigu po glavi stanovnika. Vareš je uvijek imao puno više.

Danas kad obilježavamo 25 godina ove Zavičajne zbirke možemo izraziti silno zadovoljstvo, ja ga izražavam, jer sam se ovom zbirkom koristio vrlo često, i zahvaljujući direktorici bio sam dobro primljen ovdje. Tada sam shvatio kolika je važnost, ne samo pisane riječi – to svi znamo, nego koliko je važno kada na nekom mjestu postoji publikacija, u ovom slučaju periodika, kao što je bio '(Naš) Kolektiv', a danas 'Bobovac'."

Naglasio je da periodika ima presudnu važnost jer ona spašava da se s protokom vremena ne zametnu činjenice o svim glavnim zbivanjima u životu grada.

"Zašto ovo govorim – jer sam tada i osobno uvidio da ono što nije objavljeno nije se ni dogodilo. Danas, tj. već više od 30 godina, taj posao radi list 'Bobovac' koji vodi Mladenko i u kojem nastoji prikazati svaku objavljenu knjigu do koje se može doći, svakog autora iz Vareša. Sve ovo govorim zato što je Vareš mjesto posebnog senzibiliteta za pisanu riječ.

U ovom trenutku je 414 godina od pojave prve knjige (1611. g.) koju je objavio netko s naših prostora, taj netko je Matija Divković. Ne samo s naših prostora nego uopće iz Bosne i Hercegovine, na narodnom jeziku. Dakle, otada do danas ispisuje se bogata povijest Vareša, što direktno ili indirektno, bilo kroz autore koji pišu o Varešu ili su samo kao Varešani nazočni u prostoru kulture. Ovo naglašavam jer mislim da nema ništa važnije od Zavičajne zbirke. Jedino mjesto gdje bi sve knjige svakog vareškog autora morale biti jest ovdje. Zašto? Iz vareške biblioteke, karikiram ili govorim metaforički, iz nekog razloga mogu nestati svi Tolstoji, Dostojevski, Selimovići, Krleža, Andrići i ostali, no njih ćete sigurno naći na nekom drugom mjestu. Ali vareška zavičajna zbirka bi morala imati, i kao najvažnije sačuvati, ono što je Vareš. Jer ako ona to nema, neće sigurno imati netko drugi. Zato želim podcrtati koliko je ovaj današnji trenutak važan svima nama, prije svega meni, onda pretpostavljam i svima vama, kao i većini onih koji danas nisu s nama, a dali su doprinosa ili pogotovu autorskog pečata zbirci kakva je Zavičajna", poručio je Ivanković.

Jubilej je upotpunjen nastupom petero tamburaša "Moje prve note" iz Vareša.

M. M.

Društveno angažirano i ljekovito štivo

(Borivoje Simić: "Nafurani sin", Art Rabic, Sarajevo, 2025.)

Željko Ivanković

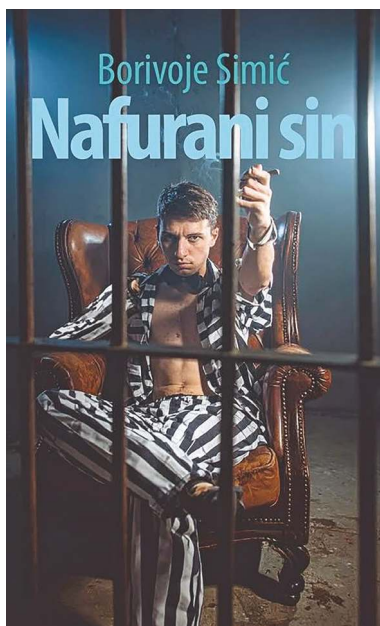
Nakon uspješne knjige priča "Kalafonijum" Borivoja Simića objavljene 2024. godine, autor se javlja romanom. Priča je to iz suvremenog, postratnog života koje živi naše društvo sa svim onim što je politički i ekonomski, a onda i cjelokupni društveni život odredilo i još uvijek određuje. Čini ga dezorijentiranim, izbačenim iz kolotečine u kojoj žive dobro uređena i organizirana društva. Za sva opravdanja ambijenta u kojemu se živi poteže se rat i poslijeratni ambijent, a društvo u cjelini i u dominantnim segmentima jedva da čini išta da bi bilo drukčije. Dapače, čini se da je ovakvo kakvo je kao naručeno za sve malverzacije što ga svakodnevno dodatno ruiraju i čine nekompatibilnim suvremenim tijekovima.

Dominantna priča je priča o mladeži čiji su roditelji iz reda, iz kategorije tajkuna koji su jedva što ozbiljno uradili vlastitim sposobnostima, pa onda na isti ili sličan način (ne) odgajaju ni svo-ju djecu, koja istinski život sa svim njegovim poteškoćama nisu ni dodirnuli, a kamoli ozbiljno odživjeli. A manipulirani su i najposlije žrtve svojih očeva, tj. sustava koji je stvorio takav ambijent.

Živeći u sjeni roditelja koji ih nekritički štite i pokazuju im neodgovornu roditeljsku ljubav, oni ostaju prepušteni sebi i društvenoj stihiji u kojoj je užitak vrhunac ostvarenja. To, onda, stvara posljedice koje ih nerijetko i nepopravljivo određuju i usmjeruju njihove živote kroz neodgovornost, te raskalašni i poročni život mladih ljudi. Priča to pokazuje čak i kad je njezin glavni protagonist ponajmanje grešan u nizu drugih društvenih pojava.

Takozvana medvjeda usluga djeci jednako je tako odmak od suvremenih društava kojima verbalno težimo, a gdje djeca bogatih roditelja, u stvarnosti Zapada, nerijetko startaju od nule i grade svoje živote od početka učeći živjeti, stječući kompetencije, znanja i sposobnosti za ono što im život donosi. Priča o tzv. zlatnoj generaciji u nas, priča je o maminim i tatinim sinovima i kćerima kojima je provod i mentalitet "lako ćemo" jedina platforma i, najposlije, put u osobni sunovrat.

Dakako, ni iznimke od toga nisu rijetkost, a jedna od njih se ovim romanom etablira kao relevantna književna priča, gdje iskupljenje za takav život dolazi kroz jednu vrstu "moralnog čistilišta", kroz, bukvalno, fizički zatvor, društvenu izolaciju gdje se "okajavaju grijesi mladosti" i "životni prijestupi" i gdje se otvara put za moguću katarzu.

"Nafurani sin" je baš ono što i naslov kaže: priča o nekome tko je, nijednom zaslugom, bio gore ili umislio sebi da je gore i da sve može, dok nije bolno tresnuo o pod stvarnosti.

Stvarni ili fiktivni sukob otac – sin latentno je prisutan kao sukob dviju generacija, dvaju koncepata življenja i razumijevanja svijeta, i za njega izgleda ne postoji drugo rješenje nego trijeznjenje u društvenoj izolaciji, kad se i gdje se sav svijet i sav život otvori za prvu pravu i ozbiljnu samorefleksiju. Ipak, i takvo što je pobjeda ili put k pobjedi, jer malo ih je koji su spremni i sposobni za introspekciju, za promišljanje življenog i "osobno

čistilište". Jer svjedoci smo kolikima ni zatvori nisu bili mjesto samospoznaje, mjesto zrenja i odluke za promjenu života, za novi početak.

Kroz tu priču naš autor dubinski, kao odličan znalac suvremenog društva, našeg društva mnogovrsne tranzicije, koje temeljito razumijeva iz njegove gospodarske i političke strukture, razumije njegove društvene mehanizme, izgradio je lik koji zapravo postaje pričalac priče o ambijentu u kojemu je živio svoju "nafuranost" i u kojemu se spotaknuo do društvenog dna, odakle mu je osmišljavati svoj svijet u njegovu novom početku, ovaj put bez "širokih očevih pleća" koja sve pokrivaju. Bez zaštićenosti koja stvara razmažene sinove gurajući ih u svaku vrstu nedoraslosti i nepripremljenosti za ozbiljan i odgovoran život.

Razlika između roditeljskih očekivanja i realizacije u stvarnosti, razlika je koja se naplaćuje u emocionalnom i intelektualnom lomu koji se teško liječi, a nerijetko završi u moralnom padu i slijepom kolosijeku iz kojega nema puta natrag.

Naš autor izabrao je ispričati priču koja ima spasonosni izlaz, koja je ljekovita i k tomu lako čitljiva, ali ne zbog toga i manje društveno kritična. Uza sve to je dobro psihološki diferencirana i utemeljeno društveno elaborirana, s nepretencioznim, pa ipak snažnim prodorima u samu bit društvene zbilje u kojoj se priča događa. I u tom smislu roman predstavlja novost u našoj novijoj književnoj produkciji.

B

U novoj okoloplanetnoj pustolovini naš putopisac je uz najljepše obale na svijetu popustio i zapalio cigaretu; sjetimo se prošle epizode u kojoj se kod Egipćana nije dao na to navesti. No, ovoga puta i ne radi se o običnoj cigareti. A na kraju egzotičnoga gostovanja turistički vodič mu otkriva svoju životnu želju...

Kolumbova Indija

Piše **Bojan Pavić**

Kristofor Kolumbo je tražeći put za Indiju doplovio do karipskih obala. Velikom otoku na granici Karipskog mora i Atlantskog oceana dao je ime Hispaniola. Na svom drugom putovanju na Hispanioli će osnovati i prvo kolonijalno naselje u Novom svijetu, a zatim će uslijediti stoljeća pljačke, istrebljenja i brisanja kultura i civilizacija, s jedne strane, i besramnog bogaćenja na tuđoj muci, s druge strane.

U kasnijim kolonijalnim ratovima i političkim previranjima jedan dio Hispaniole će pripasti Francuzima. To će rezultirati da je danas otok podijeljen između dvije države. Na zapadnom, francuskom dijelu nastala je prilično nestabilna i nesigurna država Haiti, dok će na istočnoj španjolskoj polovici otoka nastati politički znatno stabilnija i za posjetitelje kudikamo sigurnija – Dominikanska Republika.

Uz bogomdane rajske plaže i klimu pogodnu da bi kroz cijelu godinu mogla ponuditi odmor na svojim obalama, Dominikanska Republika je svoju turističku ponudu upotpunila još i posjetama prašumi i nacionalnim parkovima, bogatom kulturnom i povijesnom baštinom, upoznavanjem s bogatim vodenim svijetom ovog područja, te posjetama gradovima i upoznavanju običaja i načina života ovdašnjeg stanovništva. Više nego dovoljno razloga da i sam bacim sidro ondje i provedem koji dan.

Plaže na otoku su uistinu rajske pa me i ne čudi enorman broj turista iz Europe i iz obje Amerike, kojima ni ne baš jeftini letovi, a ni ulazna viza od čak 65 eura ne predstavljaju veliku prepreku za odmor u Dominikanskoj Republici. Plaža Bavaro je vjerojatno najpoznatija i najpopularnija u cijeloj državi, a tu sam se stacionirao i ja. Sitni, mekani i vrela bijeli pijesak, tirkizno i toplo more, barovi s hladnim pićima i mnoštvo visokih palmi koje prave meni neophodan hlad idealna su kombinacija za savršen odmor. Savršenstvo kvare dugi i prostrani plićaci, pa da bih uopće zaplivaio prvo moram u kratku šetnju plićakom. To i ne bi bio toliko problem da jako sunce ne prži svaki dio moje kože, pa umjesto šetnje put do prijeko potrebnog hlađenja u vodi uglavnom prelazim trčeci.

Pored plaže Bavaro odlučio sam posjetiti i dva manja otoka, koji navodno imaju čak i čarobnije plaže. Na otoku Saona stvarno jesu ljepše. No, Saona je nacionalni park i gradnja je zabranjena pa se vegetacija nesmetano širi, što je pored bijelog pjeska i tirkiznog mora dodalo još i veliki zeleni pojas i ne znam da li je ljepše biti na otoku ili otok gledati s pučine. Slično je i na otoku Catalina, s time da je na Catalini ipak izgrađeno nekoliko objekata, a nudi se i posjet unutrašnjosti otoka, dok ipak većina ovamo dolazi roniti i uživati u spektakularnim prizorima šarenog i raznolikog podvodnog svijeta.

Da se odmor ne pretvori u izležavanje na plažama, krenuo sam u obilazak znamenitosti Dominikanske Republike. Potražio sam sebi vodiča za obilazak i pronašao Alexisa. Alexis je u svojim kasnim tridesetim naučio prilično dobro njemački jezik, da bi mogao raditi kao ovlašteni vodič za njemačke

Očaravajuća ljepota plaža na otoku Saona

turiste. Nekada ga unajme agencije, a nekada sam skupi nekoliko turista i pokazuje im željene destinacije. Nas nekolicinu je poveo na put do glavnog grada Santo Dominga.

Na području današnjeg Santo Dominga osnovano je prvo kolonijalno naselje u Novom svijetu, pa se Domingo smatra i prvim gradom koji su Europljani izgradili u obje Amerike. A gdje su građeni gradovi, tu su građene i crkve pa je tako gradska katedrala, koja nosi ime grada, i prva crkva izgrađena u Americama. Katedrala stoji gotovo nepromijenjena već više od četiri stoljeća, a onedavno je i pod zaštitom UNESCO-a. Ono što je meni bilo najzanimljivije vezano za katedralu, posjetiteljima se ne dozvoljava ulazak u kratkim suknjama ili hlačama pa smo i mi muškarci dobili dekice da prekrijemo koljena. Budne oči brojnih čuvara u samoj crkvi paze da se netko ne ogлуši o ovo pravilo. Koliko je kršćanstvo protkano kroz dominikansko društvo govori i podatak da su jedina zemlja koja na svojoj zastavi ima Bibliju.

Kristofor Kolumbo je sebi u gradu sagradio veliku kuću u kojoj je planirao provesti ostatak života. Tri putovanja je Kolumbo organizirao iz Europe, a lokalnim indijancima, kako ih mi zovemo, obećao je i četvrti povratak, ali se razbolio i umro. Kristofor je španjolskoj kruni osigurao stoljeća enormnog bogaćenja, a sam je umro u bijedi i siromaštvu. No, njegovo obećanje za povratak ispunio je njegov sin Diego, te sa suprugom doselio u očevu kuću u Santo Domingu, tu proveo život i upravljao novoosnovanim španjolskim teritorijem. Danas je ta kuća muzej, a kustosi muzeja, kao i sam Alexis, s poštovanjem pričaju o Diegu i njegovoj supruzi Mariji.

U muzeju sam prvi put čuo za mene novu teoriju o porijeklu naziva "indijanac". Mi smo u školama učeni kako je Kolumbo mislio da je stigao do Indije pa je narod koji je tu zatekao nazvao Indijancima. No, radnici muzeja ne slažu se s time. Indija je Europljanima poznata stoljećima, s Indijom se trgovalo, Aleksandar Veliki s njom je čak i ratovao, a uostalom ime Indija će se proširiti tek engleskom kolonizacijom potkontinenta. Do tada je u Europi za prostor Indije uobičajeno ime bilo Hindustan. Šanse da Kolumbo narod na obalama Amerike zamijeni za Indijce stoga su bile veoma male. Kustos

tvrdi da je Kolumbo, vidjevši da starosjedioci žive u složnim zajednicama bez kriminala, i da je dobrobit zajednice ispred bogaćenja i uzdizanja pojedinca, u svom dnevniku taj narod opisao kao ljude bliske Bogu ili na španjolskom "la gente en Dios", što će vremenom u govoru stvoriti pojam "indios" ili kod nas "indijanac". Kasnije će Španjolci u svojim spisima, da bi opravdali pljačku zlata i srebra, ovaj narod opisivati kao primitivce i kanibale, a to će se mišljenje nažalost zadržati do dana današnjeg.

Nakon kratkog obilaska stare jezgre grada, Alexis nas je poveo na upoznavanje nečega bez čega je bilo koji karipski otok teško zamisliti. Nekima su, pored rajskih plaža, pirati prva asocijacija na Karibe i možda su u pravu, ali gdje ima pirata ima i rum. Rum je tradicionalno piće svih karipskih otoka, jedina je razlika dodatak uz rum. Tako je rum sa spriteom, poznatiji kao Santo Libre, "službeno" piće Dominikanske Republike. No, osim miješanja s raznoraznim bezalkoholnim pićima i dodavanja u razne koktele, destilerija u koju nas je Alexis odveo nudi i rum s raznim ukusima. Moji favoriti su definitivno rum s medom i rum s ananasom.

Na povratku u našu bazu u Punta Cani Alexis nam je želio pokazati dvije strane njegove domovine. Prvo smo zastali i napravili kratku turu po La Romani, gradu na jugu otoka, omiljenom među onima s debelim novčanicima. Grad je čist i uredan, fasade nove, ulice i parkovi prepuni zelenila, a gradom dominiraju vile s velikim dvorištima i bazenima. Grad ima i luku za velike kruzere, zračnu luku u koju slijeću uglavnom privatni zrakoplovi i marinu sa skupim jahtama koje nesumnjivo pripadaju istim ovim vlasnicima vila i letjelica. No, kada u luci nije parkiran ogromni kruzera onda su ulice sablasno prazne, što nije bio slučaj s našom sljedećom destinacijom.

Higüey je Alexisov rodni grad i sušta suprotnost od La Romane, ali barem su ulice pune života, dječje igre i osmijeha. U Higüeyu smo imali priliku upoznati i Alexisovog brata. On je, kao i Alexis, zahvaljujući poznavanju stranih jezika pronašao posao vodiča u jednoj od mnogih turističkih agencija u državi. Rad u turističkoj djelatnosti u Dominikanskoj Republici je unosno zanimanje i zarada je uglavnom dostatna za dobar život. U prilog tome govori i činjenica da se Alexis odvažio zasnovati obitelj tek nakon što se za njega pročulo među agencijama i turistima i nakon što je priljev klijenata postao stalan i dostatan da se u potpunosti mogao posvetiti poslu vodiča. Kako mi je i sam rekao, polovicu turista koji mu se jave njega su kao preporuku dobili od poznanika kojima je već bio vodič.

A prijevoz u Dominikanskoj Republici je priča za sebe i bio mi je veliki kulturološki šok. Veliki žuti školski autobusi, svima nama poznati iz američkih filmova, glavne su "zvijezde" putničkog transporta na ovom dijelu otoka. Zbog veličine, prostora i brojnosti sjedišta Dominikanci uvoze polovne i trošne buseve iz Sjedinjenih Država te ih koriste u putničkom transportu. Nekako sam se navikao da iz autobusa ne izlaze školarci nego uglavnom radnici, ali improvizirana autobusna stajališta su me uvijek iznova čudila. Na autoputu, uglavnom u blizini većih čvorišta, autobusi stanu u zaustavnoj traci, da bi putnici onda pretrčavali preko ceste i presjedali u autobus koji vozi dalje u njihovom pravcu. Sreća je da tim autoputem prometuje mali broj vozila pa nisam svjedočio niti jednoj nesreći, ali sam uvjeren da se nažalost događaju. Zato sam se ipak odlučio što je više moguće držati organiziranog prijevoza s mojim vodičem.

A Alexis sam opet unajmio da me pobliže upozna s još jednim produktom usko vezanim za Karibe. Velike i debele

Radna soba Kristofora Kolumba

cigare, kod nas poznate kao "kubanke", također su ponos većine karipskih otoka i država. Alexis i vlasnik male tvornice cigara tvrde da je kvaliteta cigara gotovo jednaka na svim otocima na Karibima, samo što su one kubanske imale sreću da ih "reklamiraju" Che Guevara i Fidel Castro pa su zbog toga najcjenjenije u svijetu. Vlasnik ove tvornice je Nijemac koji već 20 godina živi na otoku i, kako tvrdi, u svojoj maloj firmi je okupio najbolje poznavatelje duhana u cijeloj državi. Nisam pušač pa ne mogu procijeniti njegove proizvode i radnike, ali moram priznati da su bili uvjerljivi, a i naučio sam ponešto o duhanu i cigarama.

Kao prvo, kubanke se ne puše iz ovisnosti nego iz mode i navodno muškarci s njima izgledaju privlačnije. A što se tiče kvalitete naučili su me kako prepoznati dobar duhan. Ako pepeo s cigare ne opada, to znači da je motana od pravog duhana, a jednako kao i s alkoholom, kvalitetan duhan i kvalitetan alkohol ne peku za grlo ili jezik pri konzumiranju. Da ima dobar nos za biznis gospodin iz Njemačke je pokazao i ulaganjem u drago kamenje. Larimar je dragi kamen koji je pronađen za sada jedino na ovom otoku i eksploatacija je veoma ograničena. No, on je već nakupovao dovoljno zaliha, od kojih pravi razni nakit, pa uz dobre cigare nudi i unikatan i lijep suvenir.

Da bih se oprostio s Alexisom sjeli smo na piće i, naravno, kako i priliči Karibima, zapalili po cigaru. Alexis mi priča svoju životnu priču, a posebno mi je zanimljiva njegova životna želja. Kaže kako bi volio barem jednom u životu rukom dotaknuti snijeg, čak je nekoliko puta pokušavao ishoditi vizu za posjet Njemačkoj pa da ode na Alpe, vidi i dotakne snijeg, ali svaki put je odbijen. Predložio sam mu da pokuša s vizom za Bosnu i Hercegovinu. Njegovo pitanje da li u Bosni ima snijega malo me iznenadilo, ali kada bolje razmislim da, kao po pravilu, svake godine usred siječnja snijeg iznenadi i naše zimske službe, možda me Alexisovo pitanje i ne bi trebalo toliko čuditi.

Ja sam u Dominikanskoj Republici doživio svoju egzotiku. Uživao sam pod palmama i kupao se u tirkiznom moru. Poput komandanta Castra pušio cigare i pio dobar rum, ali bih usitinu volio da i Alexis doživi svoju egzotiku i barem jednom u životu dotakne snijeg. Za razliku od nas, kojima to zimske službe pretvore u patnju, on bi se snježnim čarolijama sigurno obradovao.

*Sretan Božić i
Novu godinu
želi Vam*

AGRAM

EUROHERC

Osiguranje kojem vjerujem!

Poslovnica Vareš, ul. Zvijezda 17

Tel. 032/843-464

Mob. 061/258-127

*Čestit vam Božić i obilje svakoga dobra
u nastupajućoj 2026. godini!*

ŠIMIĆ

Vl. Nikola Šimić
061 787 843

USLUGE PRIJEVOZA ROBE I PUTNIKA
TRGOVINA MJESOVITOM ROBOM
D.O.O. VAREŠ

PROM

*Čestit vam Božić
i sretna
2026. godina*

mesnica

FRANJIĆ

Domaće je najbolje

vl. Dražen Franjić
Zvijezda 50, Vareš
387(0)32 843-336
378 (0)61 757-283

*Sretan vam i radostan Božić,
a nova godina neka svima bude
ispunjena blagostanjem
i zadovoljstvom!*

Ribnjak
Sirena

Vl. Srđan Božić | Strica, Vareš
032 841 016 | 061 577 641

- ★ Odmor na planinskom zraku
- ★ Domaći proizvodi
- ★ Jahanje

IZLETIŠTE

"WIGWAM"

Zarudje kod Vareša
Sandra & Josip B.
061 877 485 | 061 522 553

*Čestit Božić
i sretna
Nova godina!*

Varešani u Koloni sjećanja

Od Miroslava Pejčinovića, otkako je u mirovini aktivnog na mnogim lokalnim poljima, dobili smo opširan tekstualni prilog o njegovu odlasku u Vukovar 18. studenog o.g. gdje se o 34. obljetnici pada toga grada-heroja prvi put priključio komemoraciji i Koloni sjećanja. S Čedomirom Franjkićem, Draženom Malbašićem i Draženkom Ružićem iz Vareša, putovao je s pripadnicima udruga HVO-a iz Žepča, Usore,

Maglaja i Tešnja te su se u Vukovaru držali zajedno, kao braniteljska grupacija iz Ze-Do kantona, noseći ratne stijegove svojih postrojbi.

Na čelu Kolone sjećanja išao je prvo križ, a predvodnice kolone bile su Vukovarske braniteljice i mladi koji su nosili zastavu Republike Hrvatske na kojoj je ispisano "Vi ste dali svoje živote za nas, zato mi danas hodamo za vas".

– Toliki mladi ljudi u bijelim majicama s imenima poginulih i nestalih branitelja i civila bude emociju i tjeraju suze na oči – svjedoči Pejčinović u svom zapisu. – Promišljam u tom trenutku o događajima iz studenog 1991. u Vukovaru i studenog 1993. u Varešu, te gledajući ogromnu, nepreglednu masu ljudi kako hodaju u koloni odaju počast i zahvalnost žrtvi Vukovara vraćam se mislima na naše večeri sjećanja 2. studenog u Varešu. S tugom, onako u sebi, vapim dragom Bogu da osvijesti i nas vareške Hrvate da znamo više cijeniti žrtvu naših branitelja, koji dadoše svoje živote za nas i naš Vareš. Jer tko vidi tako veliku i dostojanstvenu Kolonu sjećanja u Vukovaru, makar preko televizije, imao bi se u Varešu zamisliti nad skromnim odavanjem počasti svojim palim braniteljima i ubijenim civilima.

Pejčinović je istaknuo pridruženost najviših državnih dužnosnika RH vukovarskoj Koloni sjećanja, te dodao da je sa svojim kolegama i suputnicima nazočio sv. misi koju je predslavio mons. Tomislav Rogić, biskup šibenski u zajedništvu s drugim biskupima iz Hrvatske i BiH. Iz njegove homilije, uz proživljene osobne dojmove, izdvojio je zadnju rečenicu: "Neka se više nikada nikome ne ponovi Vukovar".

Pejčinović je neizostavno posjetio i vukovarsko memorijalno groblje. S posebnim pijetetom je, kako ističe, stajao kraj grobova hrvatskih branitelja koji su pronađeni u masovnim grobnicama i konačno dostojno sahranjeni nakon identifikacije.

– Oni sad makar imaju svoje počivalište. Za razliku od onih čiji se ostaci još uvijek traže i čijih 938 bijelih križeva čeka na njih, što pobuđuje i tugu i jezu – zapisao je Pejčinović.

(Uz zahvalu za prilog naglašavamo da je priređen u bitno skraćenom obimu, zbog pomanjkanja prostora odnosno važnosti lokalnih zbivanja koja su se nizala pred zaključenje ovog broja.)

M. M. **B**

Memorijalno groblje u Vukovaru

U SJEĆANJE NA POTOKE

Most kod pijace uskoro dobiva naziv

Neformalna grupa nekadašnjih žitelja sela Potoci obratila se nedavno Općinskom vijeću Vareš s molbom i prijedlogom da se mostu kod pijace u Varešu dodijeli naziv "Potočki most" i da to bude označeno prikladnom tablom s natpisom.

"Ovaj most predlažemo iz razloga što ne nosi nikakav naziv ni službeno, ni neslužbeno", naveli su predlagači i zatim elaborirali: "Naš prijedlog obrazlažemo činjenicom da je naše selo (zbog tadašnjeg višeg interesa) početkom 1970-ih potpuno iseljeno i zatim izbrisano s lica zemlje, pa onda i s mape. A bilo je to veliko selo, najbliže gradu, razvijeno i u kulturološkom smislu napredno.

Također je bilo specifično zbog slijevanja pet potoka s okolnih padina, zbog kojih je i dobilo ime. Po nekim povijesnim tumačenjima, Potoci i Droškovac predstavljaju preteču današnjeg gradskog naselja.

Osim što je selo moralo biti uklonjeno, moralo se izmještati i kompletno groblje, čak dva puta. Tako su i pokojni Potočani premješteni na više strana, a živi su raseljeni i uglavnom su to teško podnijeli. Na koncu, od sela nije ostao ni najmanji fizički trag postojanja, ostalo je samo ime i nažalost samo dvije sačuvane crno-bijele panoramske fotografije.

Poštovani vijećnici, uvjereni smo da će biti razumijevanja za ovaj prijedlog

tim više što ne zadire ni u kakvu politiku niti bi proglašenje mosta Potočkim utjecalo na bilo čija osjećanja, osim na osjećanja nas kojima je od bivšeg zavičaja ostala samo još ta emocija", navedeno je u dopisu koji je kao idejna začetnica potpisala Katarina Schwemmer (rođ. Petrović) i uz koji je priloženo 200 potpisa podrške bivših žitelja Potoka i brojnih sugrađana.

Sukladno svojoj nadležnosti, a na osnovi Zakona o načelima lokalne samouprave u Federaciji BiH, Općinsko vijeće Vareš na svom 11. redovitom zasjedanju koncem studenog pozitivno se očitovalo o ovoj inicijativi, i to jednoglasno, a pozitivno je mišljenje dao i ovlašteni zamjenik općinskog načelnika Ermin Musa te će tako navedeni most u skorije vrijeme i službeno biti imenovan Potočkim.

M. M. **B**

POSLEDNJI POZDRAV

S dubokom tugom Varešom se dana 4. 12. 2025. godine pronijela vijest da je preminuo općinski načelnik

ZDRAVKO MAROŠEVIĆ (1956. – 2025.)

Odlazak našeg načelnika predstavlja izuzetno težak i nenadoknadv gubitak za zajednicu, za sve suradnike, prijatelje i građane kojima je služio s predanošću i odgovornošću.

Njegova profesionalnost, integritet i ljudskost učinili su ga cijenjenim i poštovanim među suradnicima i građanima.

Kroz svoj rad i zalaganje ostavio je prepoznatljiv trag u razvoju naše zajednice, a njegova posvećenost općoj dobrobiti ostat će trajna inspiracija svima koji nastavljaju njegov put.

Supruzi Marini i ostaloj obitelji upućujemo izraze najdublje sućuti.

Našem načelniku neka je vječni mir i hvala za sve što je učinio za naš Vareš.

Jedinstveni općinski organ uprave Vareš

POSLEDNJI POZDRAV

ZDRAVKO MAROŠEVIĆ (1956. – 2025.)

S dubokom tugom i iskrenim žaljenjem primili smo vijest o smrti našega općinskog načelnika i nadasve našega prijatelja.

U vječnost je otišao čovjek koji je bio istinski domoljub i čovjek nesalomljive vjere u bolje sutra svoga grada i svih građana. Izgubili smo dugogodišnjeg suradnika, političkog lidera i čovjeka koji je svojim stavovima, ustrajnošću i nesebičnim zalaganjem ostavio neizbrisiv trag u životu naše zajednice i naše vareške općine.

Njegova predanost Varešu, radu te vjera u vrijednosti zajedništva i poštenja ostat će trajna inspiracija svima nama koji smo ga poznavali.

Zdravko Marošević bio je čovjek dijaloga, iskrenih namjera i velikog srca – načelnik koji je razumio ljude i koji je svojim djelima gradio mostove među njima. Sjećanje na njega ostat će kao trajno svjedočanstvo o odgovornom, predanom i časnom služenju svom gradu.

U ime Hrvatskog demokratskog saveza upućujemo iskrenu sućut njegovoj obitelji, prijateljima i svim građanima Vareša.

Počivao u miru.

IN MEMORIAM ZDRAVKO MAROŠEVIĆ (1956. – 2025.)

Javna ustanova Centar za kulturu i edukaciju Vareš ostaje duboko zahvalna načelniku Zdravku Maroševiću za sve što je učinio za našu ustanovu, naš grad i našu zajednicu.

Šejla, Sahudina, Mersudina, Azra, Tonkica,
Sead, Admir, Nijaz i Nail

IN MEMORIAM DIJANA PRSKALO (11.X.1966. – 14.XI.2023.)

Vrijeme prolazi, bol i tuga ne prestaje.
Teško je živjeti bez nekoga koga si mnogo volio i tko ti je mnogo značio, a znaš da ga više vidjeti nećeš.

Počivaj u miru Božjem, volimo te puno.

Tvoji: Marko i Mihael

TUŽNO SJEĆANJE (6.XII.2002. – 6.XII.2025.)

Navršile su se 23 godine otkako nije s nama naša draga kćerka, sestra i unuka

NIKOLINA PAŠALIĆ

Vrijeme prolazi, utjehe nema.
Čuvamo te, anđele naš, u svojim srcima.

Tvoje najmilije

IN MEMORIAM

Navršile su se tri godine otkako nije s nama

KARLO TOKMAČIĆ (1956. – 2022.)

Ostaje dio naših lijepih i dragih sjećanja.

Počivao u miru.

Brat Dubravko s obitelji

IN MEMORIAM

JOZO RAVLIJA (1936. – 2021.)

Čuvamo te u našim srcima i sjećanjima.

Počivao u miru.

Kći Sanja, sin Ranko i unučad

TUŽNO SJEĆANJE

**ANTO
LJEVAK**
(17.XII.1984.
– 17.XII.2025.)

ZORAN LJEVAK
(15.XII.2015.
– 15.XII.2025.)

**GENOVEVA
LJEVAK**
(23.II.2019.
– 23.XII.2025.)

Voljeni ne umiru dok žive oni koji ih vole.

Počivajte u miru Božjem.

Vaši najmiliji, obitelji Klančević, Bogeljić, Ljevak

IN MEMORIAM

BERNARD BARKIĆ
(17.XII.2007. – 17.XII.2025.)

Prolaze godine bez tebe,
ali živiš u našim srcima i sjećanjima.

Počivao u miru.

Tvoji: supruga Štefica, sinovi Dalibor i Danijel

IN MEMORIAM

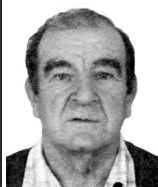
Dana 17. prosinca navršava se pet godina
otkako nije s nama naš dragi

DAVOR DERONJIĆ
(1955. – 2020.)

Ljubav ne prestaje odlaskom, ni sjećanje vremenom.

Počivao u miru.

Smiljka i Davorka s obiteljima

U SPOMEN

(20.XII.2021. – 20.XII.2025.)

Navršavaju se četiri godine
otkako je preminuo naš dragi

JERONIM DODIK

Ostat ćeš voljen i nikada zaboravljen.

Čuvamo te u našim srcima i mislima.

Počivaj u miru Božjem.

Supruga Anuša i sinovi s obiteljima

SJEĆANJE

(28.XII.2012. – 28.XII.2025.)

Dana 28. prosinca navršit će se 13 godina
otkako nije više s nama naš dragi

PERO KOLAKOVIĆ

U našim srcima trajno živi uspomena na tvoju
beskrajnu ljubav i dobrotu.

Počivao u miru.

Sinovi Dubravko i Darko, kćerka Dubravka, s obiteljima

SJEĆANJE

(29.XII.2018. – 29.XII.2025.)

JASENKO ČINGEL

Sedam je godina otkako te nema s nama,
ali uspomene na tebe čuvamo
u našim srcima i sjećanjima.

Počivaj u miru Božjem.

Tvoji bližnji

TUŽNO SJEĆANJE

ANA DRIJENČIĆ

(21.XII.2007. – 21.XII.2025.)

MIROSLAV DRIJENČIĆ
(4.III.2022. – 4.XII.2025.)

Ostajete u našim srcima i mislima.

Počivali u miru Božjem.

Sin Dražan, kći Suzana, zet Slađan, unučad Božana i Božidar

U SPOMEN

Na naše drage

BOŽO KALFIĆ Mije
(1940. – 2023.)

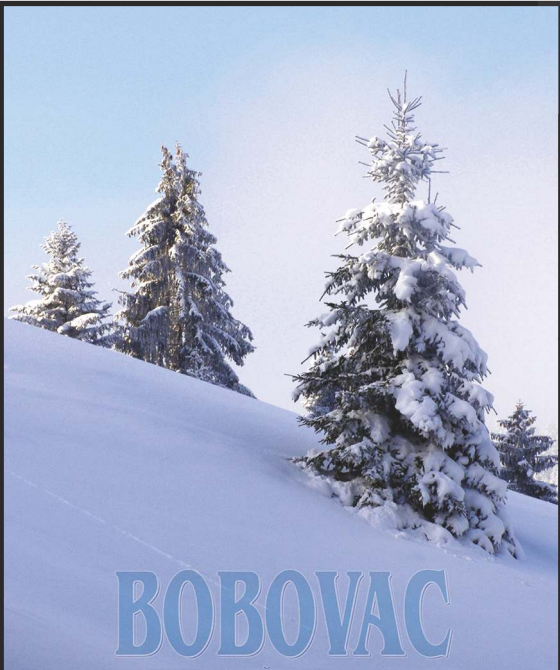
MONIKA KALFIĆ
rođ. Ružić
(1940. – 2025.)

Ostajete zauvijek u našim srcima i sjećanjima.

Počivali u miru Božjem.

Djeca: Željko, Markica, Dragana, Goran i Mijo, zet, nevjestice, unučad i praunuka

					PRIGODNA ČESTITKA NAŠIM DRAGIM ČITATELJIMA	MATERIJAL ZA IZRADU NOVIH PROIZVODA	OVISNIK O OPIJUMU	NA DRŽAK NAČIN, BEZOČNO	PJEVAČICA TURKOVIĆ	POORA- NOST	TRNOVIT SREDOZEM- NI GRM, HLAPINIK
					DALJNI RODAK						
					PONOVNA IZVEDBA EMISIJE ILI PREDSTAVE						
					PRAVO- SLAVNI BISKUP						
					DJEČJE VIOLINE (TROAKARI)						
Specijalno za Bobovac križaljku je sastavio renomirani hrvatski enigmat Boris Nazansky (1953.), glavni urednik zagrebačke <i>Kvizorame</i>					BIVŠI JAPANSKI BEJZBOLAŠ, HIDEO				ANCONA		
					"IMOTSKI MAGAZIN"				PRESLI- KAVATI SKENEROM		
Autor: SONNY BARZAKIS	RUSKI IZRAZ U DRUGOM JEZIKU	NOVINARKA VUJEVIĆ	ŽIVAC	"ANNO"	GL. GRAD TAJLANDA				SNOVI, SANJE		
					"ULTIMATE FIGHTING"				HRPE, GOMILE		
CLIO ILI MEGANE								ROJTA			
								SLOVENSKA MARKA KAMIONA			
FILIP NA KONJU S HVA- TALJKAMA				EPITET BOGA HELIJA							ZVRČKA, ČVRGA, FRNJOKULA
				DIJAPOZITIV							
TEŠKI AKUTNI RES- PIRATORNI SINDROM					JEDINICA MASE (množ.)					ČAMAC	
					AVARIN					GRADIĆ NA KUPI	
ITALIJA		HRV.-SRP. POETESA, ANETA									
		ZEMLJIŠTA									
ZRINKO TUTIĆ			TURSKI VAPAJ					POK. KVIZOLOG GOLUŽA			
			INDIJ					... , VI, ONI			
NAPISAO DOBRE BOŠNJANE											
ŽIVOPISNI AFRIČKI MAJMUNI									SLIKAR RJEPIN		

RIJEŠENJE SKANDINAVKE, vodoravno: srodničk, repniza, episkop, trokani, nomo, an, ima, sni, bangkok, renaul, res, ude, faeton, sars, gram, i, i, vladimirov, z, avaj, lazo, alija nametaka, mandril, ilja.

Rješenjem Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Federacije BiH, broj 08-651-311-4/98, list "Bobovac" upisan je u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 817, a mišljenjem istog ministarstva oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda

osnivač i izdavač: HKD "Napredak", Podružnica Vareš • za izdavača: Mario Mirčić • adresa uredništva: 71330 Vareš, Zvijezda 25, tel.: +387(0)66/116-025, fax: +387(0)32/843-094 • internetska adresa: <http://www.vares-bobovac.com> • e-mail: listbobovac@hotmail.com • žiroračun u KM: 3385802224035182 kod UniCredit Bank d.d., s naznakom: za list "Bobovac" • račun za devizne uplate: 20013680001, IBAN broj: BA39 3385 8048 2407 4883, SWIFT: UNCRBA 22 • cijena godišnje pretplate: BiH – 30 KM, zemlje regije i Europske unije – 106,80 KM (55 €), Sjeverna Amerika i Australija – 120,00 KM • naklada: 500 primjeraka • izlazi jedanput mjesečno • glavni i odgovorni urednik: Mladenko Marijanović • uredništvo: Zlatko Filipović, Čedomir Jelić, Dubravko Tokmačić i Mijo Vidović • tisak: "Dobra knjiga" d.o.o. Sarajevo

KADA SE BOŽIĆ PRIMAKNE

O čemu bih ja nego opet o turizmu. Turizam ti je ono kada imaš malo viška para i slobodnog vremena pa ti dođe da ne znaš kud bi sa sobom, ipak pođeš u potragu za kakvim doživljajem, a uto će i stomak razmišljati o "klopi".

Vareš i planina Zvijezda su još uvijek knjiga nepročitana, bogatstvo prirode, povijesti, običaja... Ali ovoga puta, prigoda je, želim malo posvijetliti baterijom na vjerski turizam.

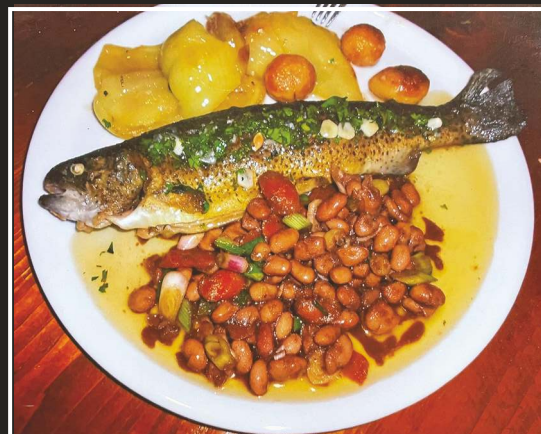
Poslije rata je u nas spontano nastala nova turistička grana s dolascima bivših žitelja u mjesto iz kojeg su potekli. Nju ne treba zanemariti i može se u zadnje vrijeme mjeriti brojem noćenja, jer neki više nemaju svoju nekretninu, prodali. Koji imaju, pozvonit će roditelju, djedu ili babi, bratu, sestri.

Pred nama su evo božićni blagdani i dolazi čas kada će se čeljad s raznih strana svijeta, koliko se uspije, okupiti oko trpeze na rodnom ognjištu. Miris kombosa, ribe, gibanice i sarme, pucketanje vatre ako se nije izbacilo stari šporet ili prešlo na kamin. Sarma će popričekati iza ponoći, pa je zato još mirisnija, k'o uzinad. Dobro je da djeca danas nauče da postoji bar nešto što se ne može dobiti i konzumirati sad i odmah.

Najpamtljivija je Badnja večer kada se nakon te posne večere zapjeva koju božićnu, zatim prošeće gradom i ocijene nakićeni "krizbanovi". Ponetko pritom negdje skrene i štogod pine, a zatim je vrijeme za božićnu polnočku. U Varešu je božićna ponoćna misa oduvijek privlačila i pojedine pripadnike drugih konfesija da povire u obasjanu crkvu kada se u njoj popale sve sijalice do jedne i da osjete dašak tog slavlja.

Mnogi "otuđeni" i raseljeni Božić uzmu kao jednu od glavnih prilika da posjete grad svoga rođenja, susretnu ostatke svoje obitelji i dođu pred crkvu da se "vide sa svijetom". Prema godišnjim dobima dolazak naših domaćih turista nakon Božića ravna se dalje po Uskrsu i još posebnoj polnočki, zatim po seoskim grobljanskim misama, po Gospojini, Mi'oljdanu i najposlije Svim Svetim. Otješnjaju tada šankovi i parkirališta, otežaju kase lokalnih prodavnica. Nekad sve to traje samo jedan vikend u ovoj zemlji ostarjelih i iznemoglih, a odlazeći se u dugom zastoju na granici zakunu da im neće skoro pasti na pamet novi dolazak u Vareš. I tako... do prvog sljedećeg povoda.

"Zavičaj, vjera i običaji su tri slike istog", duboka veza između zemlje, tijela i duše.

BOBOVAC

